

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Περδανωγαγείου 14.

14 Μαΐου 1889.

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΟΣ ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

ΚΡΙΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΔΙΚΩΝ

ἀναγνωσθεῖσα τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ Ἀπριλίου ἐν τῷ Ζαπτιεῖῳ Ὀλυμπιακῷ μεγάρῳ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ Ν. Γ. Πολίτου.

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

18) ΝΕΑ ΛΕΜΑΤΑ. Ἡ συλλογὴ αὕτη περιέχει 23 ἔσματα, ἄλλα μὲν εἰς καθαρεύουσαν, ἄλλα δ' εἰς δημώδη γλῶσσαν, ἐν οἷς καὶ ἐν μεταπεφρασμένον ἐκ τῶν τοῦ Heine, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ ποιητὴς σημειοῖ· ἄλλα καὶ μὴ λαμβανόμενης ὑπ' ὄψιν τῆς μεταφράσεως ταύτης, διαφαίνεται σαφῶς ὅτι οὐ σμικρὰν ἐσχέ βροτήν πρὸς τὴν μὲν μορφὴν τοῦ ποιητικοῦ χαρακτηῖρος τοῦ ἡμετέρου ποιητοῦ ἢ ποιήσεως τοῦ Heine, μείζονα δ' ἢ τῶν Ἰταλῶν Carducci καὶ Stecchetti. Ταῦτα ὅμως λέγοντες οὐδαμῶς ἐννοοῦμεν ὅτι τὰ Νέα ἄσματα εἶναι μιμησεις ὡραὶ τῶν ἄσμάτων τῶν μεγάλων ἐκείνων ποιητῶν· τοῦναντίον καὶ φύσιν ποιητικὴν δεξιὰν φαίνεται ἔχων ὁ ποιητὴς τῶν Νέων ἄσμάτων καὶ βάθος αἰσθήματος πολὺ. Ἐξαιρουμένου τοῦ τρίτου ἔσματος, Πρὸς ὄφρα νῆν, ἔσματος ἰκανῶς ἐκτενοῦς, ὅπερ ἐφάνη ἡμῖν μακρὰ ψυχρολογία καὶ κενολογία, τὰ λοιπὰ μαρτυροῦσιν ἐμπνευσιν ἀληθῆ, καίπερ ξενίζουσαν. Εὐκαταῖον θὰ ἦτο ἂν παντελῶς ἀπέριπτε τὴν ἰταλικὴν ὁμοιοκαληξίαν τῶν ὀξυτόνων, καὶ ἂν μετὰ μείζονος ἐπιμελείας ἐπέξευράζετο τὰς ἀνομοιοκαταλήκτους ἀρχαϊκὰς στροφάς, ὧν οἱ στίχοι καὶ ἄπταιστοι καὶ ἁρμονικοὶ ἀναγκαῖον νὰ εἶναι. Οὕτω θὰ ἀπέφυγε στίχους χαλαροὺς, διὰ τὰς ἀτόνους ἢ παρατόνους διποδίας, ὅποιοι π. χ. ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ΙΒ' ἔσματι, ἐν ᾧ γραφικώτατα περιγράφονται οἱ Παρίσιοι μετὰ τὸ μεσονύκτιον.

Τὰ φῶτα εἰς τὰ καφενεῖα σθένυνται,
αἱ σπάνιαι νωθρῶς περῶσιν ἄμαξαι.
μένουν σχεδὸν αἱ λεωφόροι ἔρημοι,
καίται χειμῶν ἀνυδροί.

Ἐπὶ τὰ πελοδρόμια ἀκίνητος,
μακρὰν ἀλλήλων οἱ εἰρηνοφύλακες·

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'. 1889.

ἔδῳ κ' ἐκεῖ ἀκόμη περιφέρεται
ὡχρὰ μαενὰς τις ἄστεγος.

Ἐπὶ τὸν ποταμὸν γαλήνη λάμπουσα,
σιγῶσιν αἱ οἰκίαι καὶ τὰ μέγαρα,
σημαίν' ἢ τρίτη μετὰ τὰ μεσάνυχτα,
καθεύδουν οἱ Παρίσιοι.

Τῶν στιγουργικῶν τούτων ἀτελειῶν εἶναι ἀπηλλαγμένον, ἀσχημιζόμενον ὅμως καὶ τούτο ὑπὸ τινῶν χασμῶδιῶν, τὸ ἐπόμενον ΙΘ' ἔσμα, ὑπενομιζόν ἡμῖν τὰς Ἀρχαίας ᾠδὰς τοῦ Carducci·

Περῶσιν ἀπ' ἐμπρός μου κυανόφθαμοι
Ἄσθιδες ξανθοπλόκαμοι παρθέοι·
λευκὴν στολὴν ποδῆρη περιβάλλονται
τὰ μέλη των τὰ εὐκαμπτα.

Ἐλαίας κλώνας ἀνὰ χεῖρας φέρουσι
καὶ ἀνὰ δύο βαίνουσιν ἐπάνω,
θαμβοὶ ὁ ἥλιος καὶ λάμπουσι
πολύτιμα νοσμήματα.

Φυσᾷ ἡ αὔρα ἤπιος καὶ φρίσσουσι
τὰ ἄλση· ψιθυρίζουν οἱ ῥοδῶνες.
Μὴ ἡ πομπὴ πορεύεται ὡς ἄλλοτε
εἰς ἄλλα Παναθήνια;

19) ΧΡΥΣΗ ΚΑΙ ΦΛΩΡΟΣ. Δραματικώτατον διήγημα, πολὺν ἔχον τὸν λυρισμὸν, πεποιημένον δ' εἰς γλῶσσαν δημοτικὴν ἰκανῶς ὁμαλὴν καὶ καθαράν. Ἀλλὰ τὰς ποιητικὰς ἀρετὰς τοῦ ἔργου τούτου μεγάλως παραβιάζει ἡ ἐκλογὴ τῆς ὑποθέσεως, περιστρεφομένης περὶ ἔρωτα συγγενικόν. Οἱ συγγενικοὶ ἔρωτες δὲν εἶναι ἀγνωστοὶ καὶ εἰς τὴν δημώδη ποίησιν, διότι τὸ μὲν τραγούδι τοῦ Γιάννου καὶ τῆς Μάρως ἀναφέρεται ἐπίσης εἰς ἔρωτα ἐξαδέλφων, τὸ δὲ τῆς Ἀπίστου γυναικὸς εἰς ἔρωτα ἐξαδέλφων· ἀλλὰ τὰ ἀθέμιτα ταῦτα πάθη ἀποκαλύπτει ἡ δημώδης ποίησις ὅπως τὰ στιγματίζει καὶ ἐμπνεύσει τὴν πρὸς αὐτὰ ἀποστροφὴν, διὰ σκληρὰς τιμωρίας τῶν ἀμαρτησάντων ἀποκαθιστώσα τοὺς παραβιασθέντας ἠθικοὺς νόμους. Ἐν δὲ τῇ Χρυσῇ καὶ τῷ Φλώρῳ παρίσταται μὲν οἰκτρὸν τὸ τέλος τῶν ἀθεμίτως ἐρώτων, ἀλλὰ τούτο προέρχεται ἐνεκα τῆς συγκρούσεως τοῦ πάθους αὐτῶν πρὸς τοὺς διέποντας τὴν κοινωνίαν νόμους, καταφανῆς δ' ἐν τέλει μάλιστα εἶναι ἡ πρόθεσις τοῦ ποιητοῦ ὅπως ἐξαγνίσει τοὺς ἐραστάς, ἐν ᾧ τοιοῦτον ἐξαγνισμὸν καὶ ἡ τέχνη καὶ ἡ ἠθικὴ ἀποκρούουσι. Παρατηροῦνται δὲ πλὴν τούτου ἐν τῷ προκειμένῳ ποιήματι καὶ τινες ἀτεχνίαι, αἵτινες τοσοῦτον μᾶλλον ἐκπλήττουσιν ἡμᾶς, καθ' ὅσον

ὁ γράφας οὐ μόνον στιχουργὸς ἐμπειρὸς, ἀλλὰ καὶ ποιητὴς δοκιμώτατος φαίνεται. Οὕτω π. χ. λιαν ἀδεξιῶς συνάπτεται τὸ αἰσθημα τῆς φιλοπατρίας μετὰ τοῦ αἰσθήματος τοῦ ἔρωτος· καταστρέφεται δὲ τὸ δραματικὸν ἐνδιαφέρον τῆς αὐτοκτονίας τοῦ ἥρωος διὰ τῆς παρεμβολῆς ἀπροσδιονύσαν ἄσμάτων· αὐτοκτονεῖ ὁ Φλώρος, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ πληγὴ δὲν εἶναι θανάσιμος ψάλλει ἄσμα ἐκ δεκαεῖς στίχων· καὶ μετὰ μικρὰν παρένθεσιν τοῦ ποιητοῦ ψάλλει ἕτερον ὀκτάστιχον ἄσματιον·

Ἦ τάρ' οὐ τοῦ ψυχραμαχίᾳ, ἔς τὴν τόσην του ἀγωνία
ἀλλὰ καὶ ἀφασμένους εἰς τὰ λείσθια ψάλλει
ἄλλο πάλιν ὀκτάστιχον ἄσματιον. — Λυποῦσι
δὲ ταῦτα ὡς ἐπισκιάζοντα τὰς πολλὰς ποιητικὰς
καλλονὰς τοῦ ἔργου, οὐ δειγμὰ ἔστωσαν αἱ
ἐπόμεναι ἐπιτυχεῖς στροφαί, ἀνακαλοῦσαι εἰς
τὴν μνήμην τοὺς περὶ Φραγκίσκας τῆς ἐξ Ἀρι-
μίνου στίχους τοῦ Δάντε:

Καὶ τὸ μεσάνυχτο, ψηλὰ ν' αὐεῖται
μιά πύρα ἐδλέπανε μέσ' ἔς τὸ βουνό,
κι' ἀπὸ τὴν φλόγα τῆς λευκῆ νὰ βγαίη
θλόρβο φάντασμα ζευγαρωτό.

Ἐ τὴν γῆ τὰ πόδια τους δὲν ἐπατοῦσαν
μήτ' ἐχωρίζοντο τὰ δύο κορμιά
ψηλὰ τὸν ὄρομο τους ἀκολουθοῦσαν
δεμένα πάντοτε ἔς τὴν ἀγκαλιά.

Καὶ ξαναγύριζαν προτοῦ προβάλλη
τὴν πρώτη ἀκτινὰ τῆς ἡ χαραυτῆ
κ' ἐνῶ ἔς τὸν λάκκο τους ἐκλειοῦντο πάλι,
φρικτὰ ἔς τὰ βῆθη τῆς βογκοῦσε ἡ γῆ.

20) ΟΛΙΓΑ. Δι' ἰδιαιτέρως ἀνωμόμου ἐπιστο-
λῆς ὁ ποιητὴς τῆς συλλογῆς ταύτης παρεκάλει-
σεν ἡμᾶς μηδεμίαν ν' ἀποφανθῶμεν περὶ αὐτῆς
γνώμην ἂν μὴ κριθῆ ἄξια τοῦ στεφάνου. Καί-
τοι φρονούντες ὅτι ἂν κατὰ κανόνα ἐγίνοντο
δεκταὶ τοιαῦται αἰτήσεις θὰ ἐκινδύνευε νὰ μα-
ταιωθῆ ὁ ἀγὼν, περιοριζόμενος εἰς ἀπλὴν ἀνα-
κήρυξιν τοῦ νικητοῦ, ὅμως ἀποβλέποντες εἰς τὰς
ἀρετὰς τῆς συλλογῆς ταύτης, ἐκρίναμεν ὅτι ὁ
ποιητὴς ἀγωνιστὴς σθεναρὸς καίπερ οὐχὶ ὁ πάν-
των ἀριστος, εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀξιώσῃ ὅπως
παρασιωπηθῆ ἡ περὶ αὐτοῦ ἀγαθὴ γνώμη τῶν
κριτῶν, ἀφ' οὗ τοῦτο δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ
ὡς χάρις κατ' ἐπιείκειαν παρεχομένη αὐτῷ,
ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἀποποίησης αὐτοῦ τοῦ νὰ δε-
χθῆ ὀφειλομένην ἠθικὴν ἀμοιβήν.

21) Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ. Ποίημα ἐπικολυρικόν, γε-
γραμμένον εἰς τὸ ἐπικνησιακὸν ἰδιώμα, κατὰ
πενταστίχους οὐχὶ πάντοτε ἀπταιστούς ὁμοιο-
καταλήκτους στροφὰς Ὁ Κεραλλὴν ποιητὴς
σκοπεῖ διὰ τοῦ ἔργου του, ὡς καὶ ἐν τῷ προλόγῳ
αὐτοῦ λέγει, νὰ περιγράψῃ ἐν μέρει τὰ ἦθη καὶ
ἔθιμα τοῦ τόπου του κατὰ τὰ προεόρτια τῆς
ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ νὰ πα-
ράσχῃ ἔννοιαν τινὰ τοῦ χαρακτῆρος τῶν τότε
Ἑλλήνων πειρατῶν. Πρὸς τοῦτο δὲ πλάττει
μῦθον ἀρπαγῆς νεοῦμφου κόρης ὑπὸ ἑρωτολή-

πτου πειρατοῦ, κναύγιον τοῦ πειρατικοῦ πλοίου,
διάσωσιν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ποικίλας περι-
πετείας σχέσιν ἐχοῦσας πρὸς τὸν ἀγῶνα. Τὸ
ἔργον τοῦτο εἶναι γεγραμμένον ὑπὸ ποιητοῦ μετὰ
δεξιότητος στιχουργοῦτος ἐν γλώσσῃ ἣν ἐννοεῖ
καὶ αἰσθάνεται. Αἱ ἐκφράσεις αὐτοῦ εἶναι ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ ζωνταναί, ἰδίως ὅταν ἐμπνέηται
ἐκ τοῦ ἀληθοῦς. Ἡ ἐπομένη περιγραφή τοῦ γα-
μηλίου χοροῦ εἶναι ἐν τῶν ὠραιοτάτων μερῶν
τοῦ ποιήματος:

*Ἐλα, Μαρία, μὴ κάθῃσαι!
πίσσε τὴν, κ' ἔδρα, Λάμπη
καὶ ἔς τὸ χορὸ τοῦ γάμου σας
ὀδήγησέ τὴ νὰ ἔμνη,
μὲ πάτημ' ἀπαλό.*

Τὸ 'πε, δὲν τὸ 'πε ἡ μάνα τῆς,
κι' ὁ Λάμπης τὴν ἀρπάζει.
'Ροῖζει ἡ κόρη ἔς τὸ ἔξαφνο,
καὶ τὸ φρουστάνι σιάζει
μὲ σχῆμα ἐντροπαλό.

Πρώτῃ τὴν θέλουν ὄλοι τους
κι' ἀπ' ὄλους πρώτη μ'παίνει
καὶ μὲ δύο μάτια ὀλόγλυκα,
τὴ γῆ κυττώντας, σέρνει
μὲ χάρη τὸ χορὸ.

Ἐπιτυχῆς ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ τῆς γαμηλίου
πομπῆς περιγραφή:

Μὲ ταῖς κιθάραις καὶ βιολιά
μὲ χίλια δύο τραγούδια
ἐφέρονταν τοὺς νιόνιμους
σκορπίζοντας λουλούδια
ἔς τὴ γῆ, γιὰ νὰ διαδοῦν.

ὄλοι ὁ κόσμος ἔχαιρε
ἔτρεχαν τὰ παιδάκια
ἡ κορασίδες ἐβγαίνανε
ἀπ' τὰ παρθυράκια,
τὴν νύφη νὰ ἰδοῦν.

Ποιά τὰ μαλλιά τῆς ζήλευε,
ποῦ ἔταν ξανθὰ, χρυσάρι
καὶ ποιά τὸ νυμφικτικὸ
φῶρεμα περιγράφει
μὲ χάρη νεανική.

Μὰ κείνη σὰν τὴν πέρδικα
καμαρωτὰ περνάει
τὸ ξεύρει πῶς εἶν' ὠμορφη,
καὶ γελαστά πετάει
ματιαῖς ἐδῶ κ' ἐκεῖ.

Ἄλλὰ πασῶν ὑπέροχοι εἶναι αἱ στροφαί, δι' ὧν
πλαστικώτατα ζωγραφεῖται ὁ πλοῦς τῆς λέμβου:

Ἐξή κουπιὰ ἀκατάπαυστα
εἰς τὰ νερὰ κτυποῦνε
βεργολογοῦν καὶ τρίβουνε,
ποῦ λέει, θὰ συντριφοῦνε
ἔς τὴν κάθε τραχηλιά.

Καὶ τὸ καιεὶ ἀμέριμνο
πρῆδοθλαεῖ ἔς τὸ κύμα
ποῦ ἔς τὸ βυθὸ τῆς θάλασσης
θὰ ἔβρη, νομίζεις, μνήμα,
μὲ πρώτη τινατιά.

Καὶ τρέχει, μέσ' ἔς τὰ κύματα
π' ἀρρίζουν ἔς τὴ φυγὴ τους
κι' ὅτι ἔς τὸ πλοῖο ἐσίμωσαν
οἱ αὐταῖς τὸ σκοινὶ τους
ρίπτουν ἀπὸ πλατειά.

Δυστυχῶς ὁ ποιητὴς δὲν εἶναι πάντοτε ἴσος
πρὸς ἑαυτὸν· τὸν ἔργον αὐτοῦ, ἀστράπτει ἐν
ἀρχῇ, πίπτει καθ' ὅσον προχωρεῖ· κί χορδαὶ τῆς
λύρας του χαλαροῦνται βαθμηδὸν ἀναδιδουσιν
ἀσθενεῖς καὶ συγκεχυμένους τοὺς ἤχους, αὐτὴ
δὲ ἡ ὑπερρωμαντικὴ τροπὴ τῆς ἐν ἀρχῇ εἰδυλ-
λιακῆς ὑποθέσεως καταστρέφει τὸ πρῶτον θέλ-
γητρον, ἀπογοητεύει καὶ δυσαρεστεῖ τὸν ἀκροα-
τὴν. Ἄς μὴ ἀποσιωπήσωμεν δὲ ὅτι τὸ χειρό-
γραφοὶ ἀσχημίζουσι καὶ πολυπληθεῖς ἀνορθο-
γραφίαι μαρτυροῦσαι ἀστοργίαν τοῦ ποιήσαντος
πρὸς τὸ ἴδιον ἔργον οὕτως ἄνευ ἐλέγχου ἀποστεί-
λαντος αὐτὸ εἰς τὸν ἀγῶνα.

22) ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΕΞΕΙΤΕΥΜΕΝΟΥ. Ἡ συλλογὴ
αὕτη περιέχει ποιήματα γεγραμμένα εἰς δημῶδη
γλώσσῃ, ὧν τὰ πλεῖστα ἔχουσι σχέσιν καὶ πρὸς
τὴν ἐπιγραφὴν. Μετὰ πολλοῦ αἰσθήματος ὁ
ποιητὴς ἐκφράζει ἐν αὐτοῖς τὸν ἐν τῇ ξένη πό-
νον του, τὴν πρὸς τὴν γενέθλιον ἀγάπην, ἐντει-
νομένην διὰ τοῦ χωρισμοῦ. Εἶναι δ' ἐλληνικώ-
τατον τὸ αἰσθημα τοῦτο τῆς νοσταλγίας ἐκ
φόβου τῆς ξενιτειᾶς καὶ πολλάκις ἡ ἐθνικὴ
μοῦσα ἐνεπνεύσθη ἐξ αὐτοῦ ἄσματα θαυμάσια,
ἀποτελοῦντα ἴσως μετὰ τὰ μοιρολόγια τὸ ἀρι-
στον μέρος τῆς δημῶδους ἐλληνικῆς ἀνθολογίας.
Τὴν σήμερον αἱ ευκολίαι τῆς συγκοινωνίας καὶ
τὰς ἀποστάσεις συνέτεμον καὶ τοὺς κινδύνους
τῆς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταβάσεως μεγάλως
ἡλάττωσαν. Ἄν δ' ἐζυγίζοντο πάλιν τὰ δεινὰ
ὄλα, ὡς ἐν τῷ γνωστῷ διστίχῳ, βεβαίως δὲν
θὰ ἐφαινοντο καὶ νῦν βικρύτερα τὰ ξένα. Οὐδὲν
ἦττον ἡ πρὸς τὴν γενέθλιον στοργὴ εἶναι αἰ-
σθημα αἰώνιον, τὸ ὅποιον οὐδέποτε θὰ ἐξαλείψῃ
ὁ ὀσημέρει κυριαρχῶν πολιτισμὸς, αἰσθημα εὐ-
γενεῖς ἐμπνέον τοὺς ποιητὰς, ὡς ἐνέπνευσε τὸν
ποιητὴν τῆς ἀνὰ χεῖρας συλλογῆς.

Ὁ γράφας τὰ τραγούδια ξεντευμένου στι-
χουργεῖ μετὰ μεγίστης ευκολίας, ἐπιτηθευόμε-
νος μάλιστα ἐνίοτε καὶ στιχουργικὰς ἀκροβασίας,
ὅπως ἐπίδειξῃ τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλυγισίαν
αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐκ τῶν γυμνασμάτων τούτων κα-
ταπονεῖται ἀσκόπως ὁ Πήγγκος αὐτοῦ, ὅστις
ἀσθμαίνει εἴτα καὶ χωλαίνει καὶ μόλις προβαί-
νει βαρὺς κλίνων τὸν τράχηλον ὡς φορτηγόν.

Τοῦ ποιητοῦ ἡ γλώσσα καθόλου εἶναι ἀπλη-
λαγμένη ἐπιτηθεύσεως, ἐνιαχοῦ μάλιστα ῥεεῖ
διαυγαστάτη ἀπὸ τῶν καθωροτάτων πηγῶν τῆς
δημῶδους στιχουργίας, ὡς μαρτυροῦσι τὰ ἐξῆς
δίστιχα εἰλημμένα ἐκ δεκάδος τοιοῦτων, ἅτινα
ὁ ποιητὴς ἀτόπως τιτλοφορεῖ μανέδες, καὶ ὄχι
λιανοτράγουδα ὡς ἐλληνικώτατα ὀνομάζει αὐτὰ
ὁ λαός.

Ἐ τὸ περιθάλει μοναχὸς πῶς ζῆς, καίμενε κρίνε,
'σάν τὸν κατὸ τῆς μοναχίας ἄλλος καίμους δὲν εἶναι.

Πλαγιάζω νὰ σ' ὀνειρεθῶ, ζυπνῶ νὰ σὲ θυμοῦμαι,
καὶ ζῶ μὲ τὴν παρηγοριὰ πῶς θέν' ἀνταμωθῶμαι.

Κάθε τραγούδι ποῦ σοῦ 'πῶ ἔς τὸν τάφο μὲ σιμῶνει,
γιατὶ τὸ φέρνουν οἱ κατμοὶ καὶ τὸ γεννοῦν οἱ πόνοι.

Ἐν τῇ σειρά τῶν ἐχόντων τὸν τύπον τῶν δη-
μῶδων ἄσμάτων ἐξέχουσιν ἡ Μάννα καὶ γυιὸς
καὶ ὁ Χορὸς. Τὸ πρῶτον ὑπολείπεται μεγάλως
τῶν δημῶδων κατὰ τὴν εὐρυθμίαν τοῦ πολιτι-
κοῦ στίχου καὶ τὴν συμπύκνωσιν τῶν νοημάτων.
Ὁ δὲ Χορὸς εἶναι ἀφελὲς καὶ γοργότατον ἄσμα,
τέλειον τὸν τύπον, τιμαλφὲς κόσμημα τῆς ὅλης
συλλογῆς.

Χορὸς.

Πιάστε τὸ χορὸ, παιδιὰ,
πιάστε μ' ἀνοιχτὴ καρδιά,
ἔξω βγάλτε τὸ μαντήλι
κι' ὁ χορὸς αἰετὴ σφονδύλι.

Χρόνια πέρασαν καὶ μῆνες ποῦ δὲν εἶδαμε πατρίδα,
πλεῖο καταραμένον τόπο ἀπὸ τὴ Φραγκιά δὲν εἶδα.

Πιάστε τὸ χορὸ, παιδιὰ, κτλ.

Κι' ἂν χορεύουσι κ' οἱ φράγκοι, δυὸ δυὸ μῦλοι ἀγκαλιασμένοι,
ἂς ἔλθουν ἐδῶ νὰ δοῦνε ἔς τὸ χορὸ ὁ Ῥωμζὸς πῶς μπαίνει.

Πιάστε τὸ χορὸ, παιδιὰ, κτλ.

Ὅποιος ἀπὸ μᾶς, ἀδέρφια, ἔχει ἀγάπη ἔς τὸ χωριὸ του,
ὄρκο πῶς θὰ πᾶμε ὄλοι νὰ τὴν δοῦμε ἔς τὸ πλευρὸ του.

Πιάστε τὸ χορὸ, παιδιὰ κτλ.

Μὲ γαρούφαλο ἔς τὴν μάστιγί μου τὴν ἡμέρα τῆς χαρᾶς του
θὰ χαρῆψουμε καὶ πάλι ἔς τὴν ὑγεία τῆς πεθερᾶς του.

Πιάστε τὸ χορὸ, παιδιὰ κτλ.

Κι' ὅποιος θέλει ἀπὸ τοὺς ἄλλου ἔς τὸ χωριὸ του ν' ἀποβῆναι,
κἀλλη φράγκικα σὰν βλέπη τὸ σταυρὸ του εὐθὺς νὰ κἀνη.

Πιάστε τὸ χορὸ, παιδιὰ κτλ.

Κάθε σπιτὶ τῶν χωριῶν μας τρέφει καὶ κορίτσι ἀφράτο,
κάθε ἀμπέλι τῶν νησιῶν μας βγάξει καὶ κρασί μωσχάτο.

Πᾶμ' ἐκεῖ, μωρὲ παιδιὰ,
πᾶμε μ' ἀνοιχτὴ καρδιά,
τὰ γαρούφαλλα ἔς ταυτιά μας,
βασιλιάδες ἔς τὰ νησιά μας.

Πλήρες δὲ χάριτος εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς:

Θαρρῶ πῶς εἶν' κί' ἀλήθεια.

Πῆγα ἔσ' ἐδᾶσκαλο σοφὸ στιχουργικὴ νὰ μάθω,
νὰ γράψω τὸ τι μ' ἔκαμες, ἀγάπη μου, νὰ πάθω.
Βλέπει τοὺς στίχους μου καὶ λέει, τοῦ κάκου ἀναστεναζῶ,
γιατὶ ἀπ' τὰ φυλλοκάρδια μου παρέρματα δὲν βγάξω.
Θαρρῶ πῶς εἶν' κί' ἀλήθεια,
νὰ γράψω ἔς τὴν ἀγάπη μου καὶ τέτοια κολοκύθια!

Πηγαίνω καὶ βρωτῶ γιατρό, τί ἔχω ἔς τὴν καρδιά μου,
γιατὶ τὴν νύχτα ξαγρυπνῶ, γιατί' ἔς τὰ ὄνειρά μου
μὲ λάρνα ποῦ δὲν σβέννεται τὰ σωθικά μου καίγει;
Βάζει ταυτὶ ἔς τὸ στῆθος μου, γελᾷ, καὶ γρῦ δὲν λέγει.
Θαρρῶ πῶς εἶν' κί' ἀλήθεια,
νὰ σ' ἀγαπῶ καὶ νὰ ζητῶ ἀπὸ γιατροῦς βῆθεια.

Τρέχω καὶ πάγω ἔς τὸν παπᾶ παρηγοριὰ νὰ εὐρῶ,
νὰ πῶ πῶς ἄλλον ἀγγελλον ἀπὸ τὰ σὲ δὲν εὐρῶ.
Κ' ἐκεῖνος λέγει, τί θαρρεῖς; πῶς εἶμαι τοῦ Διαβόλου,
πῶς ὁ Θεὸς δὲν συγγωρεῖ νὰ σ' ἀγαπῶ καθόλου.
Θαρρῶ πῶς εἶν' κί' ἀλήθεια,
ν' ἀφῆσω τὴν ἀγάπη μου γιὰ τέτοια παραμύθια.

Πάγω ἔς τὴ μάνα σου νὰ πῶ πῶς καὶ καλὰ σὲ θέλω,
ὁ δόλιος δὲν τῆς ἔβγαλα ἀκόμα τὸ καπέλο,
καὶ λέει σὰν πόσο νὰ βαρῆ τὸ τρυπητὸ πογγί μου!
«Μὰ γῶ τὴν θέλω, τὴν ποθῶ!» — Δὲν γίνεται, παιδί μου!
Θαρρῶ πῶς εἶν' κί' ἀλήθεια,
νὰ μετρηθῆ γῆ ἀγάπη μου σὰν νὰ ἔτανε βεῖθεια!

Ἐάν τὸ τραγῶνι πέταξα κοντὰ ἔς τὴν ἀγκαλιά σου,
καὶ στέλνω δάσκαλο, παπᾶ καὶ μάνα — μαχρῶ αὐτοῦ.
Ὁ γέρος ὁ πατέρας σου μᾶς δίνει τὴν εὐχὴ του,
καὶ θὰ 'χῆ δυὸ χαρούμενα τραγῶνια ἔς τὸ κλουβὶ του.

Γιατ' εἶδε τὴν ἀλήθεια,
πῶς ἔχεις τρυφερὴ καρδιά μέσα σὲ ἀφράτα στήθια.

Πολλήν δύναμιν ἔχει καὶ ἡ Δέσις, ὑπὸ νέον καὶ πρωτότυπον τύπον ἐπανάληψις μυριολέκτου θέματος. Τινὰ ὅμως τῶν ποιημάτων ἐκπίπτουσιν εἰς πεζολογίαν αὐτόχρομα, βεβιασμένην ἔχοντα τὴν ἐμπνευσιν, ἕνεκα δὲ τούτου καὶ τὴν ἐκτέλεσιν βεβιασμένην, διότι ἡ ἀτυχῆς ἔννοια γεννᾷ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀτυχῆ ἐκφρασιν. Τοιαῦτα εἶνε τὸ Ἄσμα Ἑλληνίδων πρὸς τὴν Βασιλοπούλαν, ἡ Καταγωγή τῆς γυναίκος, τὴν εἶδα. Ἐνιαχοῦ δὲ πάλιν ἡ ἰδέα στενοχωρεῖται καὶ στρεβλοῦται ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ στίχου, ὡς π. χ.

ἢ λάθος γὰρ καλότυχο καὶ σένα νὰ μὴν πῆρε;
Ἡ ἀκρωτηριάζονται λέξεις καὶ εἰσβιάζονται παρατονίαι εἰς τὸν στίχον πρὸς ἀπαρτισμὸν αὐτοῦ ὡς:

Πῦ καὶ ποῦ θά ῥορς καὶ πουλί μονάχο ἄν' ἐς τὴ λεύκη.
Παρέλκουσι δὲ καὶ τὰ ἐν τέλει τῆς συλλογῆς προσηρημένα τρία ποιήματα εἰς καθαρεύουσαν γλῶσσαν. Ταῦτα οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὰ λοιπὰ, προσετέθησαν δ' ἀποσπασθέντα ἴσως ἐξ ἄλλης σειρᾶς ποιημάτων, ἵνα συμπληρωθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν 400 στίχων. Παράδοξον δ' ἐφάνη ἡμῖν πῶς ἡ καλαισθησία τοῦ ποιητοῦ ἠνέχθη τοιαύτην συμπλήρωσιν χωρὶς νὰ παρατηρήσῃ τὴν καταφανῆ δυσαρμοσίαν. Διότι δὲν διαφέρει μόνον ἡ γλῶσσα, διαφέρουσιν αἱ ἰδέαι, τὰ αἰσθητά, πάντα. Τοῦτο δύναται νὰ καταδειχθῇ δι' ἀπλῆς παραβολῆς ἐνὸς ποιηματίου ὑπερφέρει ἐπιγραφῆν Ἀύγη καὶ διακρίνεται διὰ τὸν ἐπιγραμματικὸν τύπον καὶ τὴν πλαστικότητα τῆς παραστάσεως,

Αὐγή.

Ἐν χρόνῳ ἕνα χτύπημα ἔς τὸ σῆμαντρό του δίνει,
καὶ κάθε ἀστὴρ τ' οὐρανοῦ ἔς τὴν προσταγὴν του σβύνει.
Μετὰ φλόγα ποῦ δὲν φαίνεται τὰ σύνερα χρυσάνει,
κ' ἡ μαύρη νύχτα ξεφυγᾷ κ' ἡ μέρα, ἡμερώνει.
καὶ τῶν μεταφυσικῶν στροφῶν τῆς Χώρας τῶν ψυχῶν:

Ἐνὸς σκοτίας σιγηλῆς
θανάτου μὲ μαστίζουσι πόνοι!
Τὸ ὄμμα μου διπλῆ ἀχλύς,
δάκρυ, σταγὼν ἀνωφελῆς,
καὶ νύξ συγχρόνως ἀμαυρώνει.

Ἐπὶ τὴν χώραν τῶν ψυχῶν
τίς θέλει, τίς μὲ κατευθύνῃ;
Εἰς τῶν φρενῶν μου τὸν μυχόν
φλέγ' ἢ ὑστάτη τῶν εὐχῶν
τοιοῦτον πόθον τίς πρᾶννει;

Σχίσον σύ, δύναμις ψυχῆς,
τὰ βάθη τοῦ θανάτου σχίσον,
μὲ τὰ πτερὰ τῆς προσευχῆς
ἀνέλθε, ἀγγελὸς ταχύς,
πέραν τῶν σκιερῶν ἀβύσσων.

(Ἐπὶ τῆς συνέχειας).

Τὰ πάντα μάταια τὰρ ἀνθρώποις, καὶ ἡ χαρὰ καὶ ἡ λύπη. Ἄλλὰ προτιμότερον πάλιν αἱ ἐκ σάπιας φουσαλίδος νὰ εἶνε χρυσοὶ ἢ μαύραι.

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΤΩΝ

BYZANTINON ISTORIA

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Καταπλεύσας εἰς Πειραιᾶ, κατ' ἀρχὰς μετεχειρίσθη τὴν πειθῶ, ἀλλ' οἱ κάτοικοι ἀπέριψαν πάντα συμβιβασμὸν, διὸ καὶ ἀποβιβάσας τὴν μικρὰν αὐτοῦ δύναμιν, παρεσκευάσθη διὰ τὴν ἐπίθεσιν. Οἱ Πειραιεῖς, γνωρίζοντας τοῦ στόλου τὴν ἀποστολὴν, ἐμερίμνησαν ἐγκαιρῶς περὶ ἐπισκευῆς τῶν ἀρχαίων προμαχώνων, καὶ ἡρωικῶς ἐπὶ τρεῖς ὅλας ἡμέρας ἀντίστησαν, διὸ καὶ ὁ Χαράλδος διέταξε τέλος τὴν γενικὴν ἐφοδον. Ἡ ἐπίθεσις ἐγένετο ἐκ τεσσάρων συγχρόνως μερῶν, μετὰ τοσαύτης ὀρμῆς, ὥστε ταχέως ἐστήθησαν αἱ πρῶται κλίμακες, καὶ ἀνερρήθησαν ἐπὶ τῶν τειχῶν οἱ τολμηρότεροι. Ἦν δὲ ὁ πρῶτος ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων πατήσας ὁ Χαλφθάνος, ὅστις συμμετείχε τῆς ἐν λόγῳ στρατείας, καὶ τὴν χρυσοῦφαντον ἐκράτει τῶν Βαριάτων σημαίαν. Ἐξέκλινεν ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, μόλις εὐρέθη ἐπὶ τοῦ τείχους, ἐστράφη πρὸς τὴν πεδιάδα, ὡς διὰ τῆς φωνῆς καὶ τοῦ σχήματος ἐμφυχώσας τοὺς ἀκολουθοῦσας. Πλὴν φεῦ! ὀλέθριαι ὑπῆρξαν αἱ συνέπειαι τῆς τόλμης ταύτης ὡμίλει ἔτι, ὅτε καιρῶς αἴφνης ἐκ τῶν ὀπισθεν πληγεί, κατεκρημνίσθη ὁ τάλας ἐκ τοῦ ὕψους ἐκείνου ἐπὶ τῶν κάτω βράχων.

Ἐν τούτοις ἕτεροί τινες, εἰς τὸ φρούριον εἰσδύσαντες, ἠνοιξαν τὰς πύλας, καὶ τότε ταχέως κατέληξεν ὁ ἀγὼν, καθ' ὅσον ὁ Χαράλδος ῥητικῶς ἀπηγόρευσε πᾶσαν σφαγὴν καὶ δῆωσιν. Μαχόμενος πρὸς τὸ ἕτερον μέρος, ὁ ἡμέτερος ἦρας μόλις περὶ τὸ ἐσπέρας ἤκουσε τὸν θάνατον τοῦ Χαλφθάνου, καὶ πικρῶς ἐθρήνησεν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου ἐταίρου. Τὴν τρίτην ἡμέραν, ἅμα ὀλίγον τὰ τῆς πόλεως διευθετήσας, ἐτέλεσε λαμπρὰν τὴν κηδεῖαν αὐτοῦ, καὶ ἀνήγειρεν αὐτῷ μνημεῖον παρὰ τὴν Μουνυχίαν, ὅπερ ἐπὶ πολὺ διεσώθη ὥστε οὐδὲν ἄπιθανον ὅτι οἱ σήμερον ἐκείθεν διαβαίνοντες παραφέρουσιν ἐπὶ τῶν πελμάτων αὐτῶν τὴν κόπιν τοῦ ἀτυχοῦς νεανίου, ὅστις γεννηθεὶς ἐν τῷ ἀπωτάτῳ βορρᾷ, εὔρε τὸν θάνατον ἐν Ἑλληνικῷ ἀγῶνι.

Τούτων δὲ πάντων γενομένων, καὶ τῆς τάξεως ἐθροικωθείσης, ἀπῆλθεν ὁ Χαράλδος εἰς Ἀθήνας, καὶ μίαν ὅλην ἑβδομάδα παρέμεινεν ἐν τῇ κλεινῇ πόλει, θαυμάζων τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας δόξης, καὶ ῥεμβάζων ἡμέρας ὅλας ἐπὶ τῶν βάθρων τοῦ Παρθενῶνος. Μεθ' ὃ ἀναθεὶς τὸ τιμαλφέστερον αὐτοῦ κτῆμα, τὴν Ἀγγορβάδελ, εἰς τὸν ἐν τοῖς Προπυλαίοις ναὸν τῆς Θεοτόκου, ἐνθα διετη-

ρεῖτο τὸ ἀκοίμητον φῶς, κατῆλθε καὶ αὐθις εἰς Πειραιᾶ, ὅπως παρασκευάσῃ τὸν ἀπόπλου.

Ἄλλὰ πρὸ τούτου ἐμερίμνησε περὶ τῆς ἐπαφίσεως μνημεῖον τινὸς τῆς τε διαβάσεως καὶ τῆς νίκης αὐτοῦ ἰδὼν δὲ κολοσσαιοὺν μαρμαρινὸν λέοντα, ὅστις ἠγείρετο εἰς τὸ βάθος τοῦ λιμένος, ἐκεῖ ὅπου εὐρῆται σήμερον ὁ Τινάνειος κήπος, διέταξε τὴν ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ ἐγχαράξιν τῆς ἀρμοδίας ἐπιγραφῆς εἰς βουνοκοῦς χαρακτῆρας. Οἱ Πειραιεῖς δυσαρτέτως εἶδον τοῦτο, καὶ διότι τὸν λέοντα ἐκείνον ἐθεώρουν ὡς προστάτην τῆς πόλεως, καὶ διότι ἐδυσφόρουν ἐπὶ τῇ δικαιώσει τῆς ἡττῆς, ἀλλ' ὑπέκυψαν εἰς τὴν ἀνάγκην. Τούτου δὲ γενομένου, ὁ Χαράλδος ἀπέπλευσε, καὶ ἀφίχθη εἰς Βυζάντιον, ἐνθα παντοειδῶς ἐτιμήθη καὶ Πατρίκιος ἀνεδείχθη.

Αἰῶνες παρήλθον μετὰ τὰ ἐν λόγῳ γεγονότα ἡ πόλις τοῦ Πειραιῶς ὀλοσχερῶς ἐξηφανίσθη, καὶ μόνος πλέον εἰς τὸ βάθος τοῦ ἐρήμου κόλπου ἀπέμεινεν ὁ λέων, ὅστις καὶ τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ μετέδωκεν εἰς τὸ ποτὲ κλεινὸν ἐπίγειον, γνωστὸν κατὰ πᾶσαν ταύτην τὴν ἐποχὴν ὡς λιμένα τοῦ λέοντος ἢ τοῦ δράκου (Porto Leone). Ἀντὶ δὲ τῶν λαμπρῶν νεωρῶν καὶ ναῶν καὶ στοῶν τῆς ἀρχαίας πόλεως, ἰδρῶθη παρὰ τὸν μαρμαρινὸν κολοσσὸν ἀπλοῦν ξύλινον παράπηγμα, πρὸς φορολόγησιν τῶν εἰς Ἀθήνας εἰσχωμένων ἐλαχίστων εἰδῶν, ἀποβιβαζομένων μὲν ἐκ τῶν σπανίως καταπλεόντων καϊκιῶν, ἐλευνῶν ἀπογόνων τῶν ποτε ὑπερηφάνων τριηρῶν, καὶ μεταφερομένων εἴτα ἐπὶ ὄναριων εἰς τῆς Παλλάδος τὸ ἄστυ.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα ὅτε, κατὰ τὸ 1688, κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ ὁ πολυθρύλλητος Ναύαρχος, καὶ ἀργότερον Δόξης, Φραγκίσκος Μοροζίνης, ὁ ἐπικληθεὶς Πελοποννησιακός, ὅστις πορθήσας τὰς Ἀθήνας καὶ τὸν παρθενῶνα καταστρέψας, παρέλαθεν ἀναχωρῶν τὸν ἐρημίτην κολοσσόν, καὶ ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς Ἐνετίαν. Ἐκεῖ δὲ ἰδρυθεὶς, παρὰ τὴν θύραν τοῦ ναυστάθμου, μεθ' ἐτέρου τινὸς ληρθέντος ἐκ τῆς Πειραικῆς ἡδοῦ, ἀπέμεινε καὶ πάλιν ἐρησυχάζων μέχρι τοῦ ἐσχάτου ἔτους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὅτε μίαν ἡμέραν παρετηρήθη ἡ ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ ἐπιγραφὴ. Ἄλλὰ πᾶσαι αἱ πρὸς ἐρμηνείαν ἀπόπειραι ἀπέτυχον, καὶ τινες ἤρρισαν θεωροῦντες αὐτὴν ὡς Φοινικικὴν ἢ Ἀσιατικὴν, ὅτε τέλος, κατὰ τὸ 1856, ὁ Δανὸς ἀρχαιολόγος Ράφνος ἐδημοσίευσεν μεταφράσιν τῶν ἐν λόγῳ βουῶν, ἔχουσιν ὡς ἐξῆς. α' Οὐ Κάκων, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Οὐλοῦ Ἀσμουῦνδος καὶ Ὀέρνου ἐκυρίευσαν τὸν λιμένα τούτων. Οἱ ἄνδρες οὗτοι καὶ Χαράλδος ὁ μακρὸς ἐπέβαλον βαρείας χρηματικὰς ποινὰς ἕνεκα τῆς ἀποστασίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὁ Δάκκος ἠχμαλυτεύθη εἰς ἀπωτάτας χώρας ὁ Ἐγίλος καὶ ὁ Ῥαγνάρως ἐστρά-

τευσαν εἰς Ῥωμανίαν καὶ Ἀρμενίαν. Ἐπὶ δὲ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς ὡς ἐξῆς. α' Οὐ Ἀσμουῦνδος μετὰ τοῦ Ἀσγείρου, Θορλείφου, Θόρδου καὶ Ἰθάρου ἐχάραξαν τοὺς βουνούς τούτους, διαταγῇ Χαράλδου τοῦ μακροῦ, (1) καίτοι ἀντίστησαν οἱ παρωργισμένοι Ἕλληνες. Εὐχερῆς ἐπομένως διὰ τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας, εἰάν ἐπισκεφθῶσι ποτε τὴν Ἐνετίαν, ἢ διὰ τοῦ δακτύλου ψαυσιζήτων ὑπὸ τοῦ Χαράλδου ἐκκοπέντων χαρακτῆρων.

Ὁ δὲ Πειραιεὺς ἀπέμεινεν ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἀπελθόντος τοῦ λέοντος, μόνον πλέον ἐπὶ τῆς ἐρήμου ἀκτῆς ἀνηγειρέτο τὸ παράπηγμα, ὅπερ ἐνθυμοῦνται οἱ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ζῶσι δὲ εἰσέτι οἱ διὰ τῶν ὄναριων διανύσαντες τὸ μονοπάτιον, ὅπερ ἦδη ἀντικατέστησεν ἡ πυρίπνους ἀτμάμαξα.

Κ'.

Ἐν τούτοις σπουδαϊότατα διεδραματίζοντο ἐν Βυζαντίῳ γεγονότα, προαγγελθέντα, κατὰ τὸ σύνθημα, ὑπὸ διαφόρων δίοσημιῶν, διότι, κατὰ τὸν Γλυκᾶν, ἀσυνεχῶς τὴν οἰκουμένην ὁ Θεὸς ἔσειε, καὶ δαίματα κατεῖχον αὐτήν, ἐν οὐρανῷ μὲν κομητῶν ἐπιτολαί, ἀνεμοὶ ἐναέριοι καὶ ὄμβροι βραγδαῖοι, ἐν γῆ δὲ βρασμοὶ καὶ κλόνοι ἃ δὴ καὶ προεμήνυον τὴν μετ' οὐ πολὺ γενησομένην τῶν κρατούντων καταστροφὴν.

Πράγματι δὲ ὁ Βασιλεὺς Μιχαήλ, περιελθὼν ἀπὸ τινος εἰς κατάστασιν οἰκτράν, ἀπέβιασε τέλος τῇ 10ῃ Δεκεμβρίου 1041, καταλιπὼν καὶ αὐθις τὴν Ζωὴν μονοκράτορα. Εἶδομεν ὅτι αὐτὴ διετέλει πρὸ χρόνου ὑπὸ τὴν πλήρη τοῦ Ὀρφάντροφου δεσποτείαν καὶ λυσσῶδως μὲν ἔδακνε τὸν ζυγόν, ἀποπειραθεῖσα μάλιστα κατὰ τὸ 1038 τὴν δηλητηρίασιν τοῦ πανισχυροῦ εὐνοῦγου, ἀλλ' ἀπέτυχε, φωραθείσης τῆς ἐπιβουλῆς. Καίτοι δὲ τὰ πάντα μαθὼν, οὐδὲν ἔκλειψεν ἐξεδικήθη, καθ' ὅσον ἐφοβεῖτο, μὴ, ἐκλειπούσης τῆς Ζωῆς, βασιλεύσῃ, διὰ τὴν πρὸς τὸν Μακεδονικὸν οἶκον εὐλάβειαν, ἡ Θεοδώρα, καὶ συζευχθῇ τότε αὐτῇ τινὰ τῶν ἐχθίστων αὐτῷ Μεγιστάνων. Ἄλλ' ὅπως δὴ ποτε ἡ ἐν λόγῳ ἀπόπειρα εἰδείνωσε τὴν ὑφισταμένην διάστασιν, καὶ ἡ Ζωὴ, ἅμα κατισχύσασα, διέταξε τὴν ἐξορίαν τοῦ τε Ὀρφάντροφου καὶ τῶν ἄλλων δύο τοῦ μεταστάντος Αὐτοκράτορος ἀδελφῶν.

Συγχρόνως ὅμως, διὰ λόγους ἀγνωστούς, υἱοθετήσασα τὸν Καίσαρα Μιχαήλ, τὸν ἀνεψιὸν αὐτῶν καὶ υἱὸν τοῦ ναυάρχου Στεφάνου, τοῦ πρὸ μικροῦ ἔτι τὴν Σικελίαν ἀπολέσαντος, ἐστεφένεν αὐτὸν Βασιλέα κατ' αὐτὴν τὴν ἐπαύριον τῆς ἀποβιώσεως τοῦ Μιχαήλ Δ'. Μὴ διετέλει

(1) Ὁ Χαράλδος ἐπεκαλεῖτο Hardrada, ὅπερ ἄλλοι μὲν μεταφράζουσι διὰ τοῦ: μακρὸς, ἄλλοι διὰ τοῦ: μακροπόγων, καὶ ἄλλοι διὰ τοῦ: ἰσχυρὸς. Παράδοξος ἀσυμφωνία!

ἄρα γε εἰς τρυφεράς καὶ μετὰ τοῦ νέου τούτου σχέσεις; οὐδὲν οὐκ ἀνιττόνται τούτο οἱ χρονογράφοι, διό καὶ ἀπέχοντες πάσης ἀμφιβόλου ἐξογκώσεως τοῦ μακροτάτου τῶν ἀμαρτῶν τῆς ζωῆς καταλόγου. Ὁ Γλυκᾶς λέγει ἀπλῶς ὅτι, ἀδιαλογισμένη ὡς οὐκ ἂν ποτε τὰ κοινὰ διεξάγειν μόνη δύναται, τὸν τοῦ Βασιλέως ἡμῶν ἀνεψιόν, Καίσαρα ἔντα, πρὸς δὲ καὶ δραστήριον εἶναι δοκοῦντα, εἰσποιητὸν προσλαμβάνει υἱόν, καὶ Βασιλέα τοῦτον ἀναγορεύει.»

Ὅπως δὲ ποτε, ἐπανακάμψας εἰς τὸ Βυζάντιον ὁ Χαράλδης, εὗρεν ἤδη βασιλεύοντα τὸν Μιχαὴλ Ε', καὶ οὐδὲν οὐκ αὐτὸν ἐπλησίασε, διότι μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Στεφάνου διετέλει εἰς πλήρη διάστασιν ἀπὸ τῶν ἐν Σικελίᾳ συμβάντων. Ἀγοράσας δ' ἐν Χαλκηδόνι περιεκλήθη Μέγαρον, ἀπεσύρθη εἰς τὸ προάστειον ἐκεῖνο, καὶ ὀλοσχερῶς εἰς τὴν Μαρίαν ἀφωσιώθη, ὡς ἐποίει ἐν τῷ μεταίχμιῳ τῶν διαφορῶν αὐτοῦ στρατιῶν.

Ὅτω παρήλθον τέσσαρες μῆνες, καθ' οὓς ὁ Μιχαὴλ Ε', περιποιηθεὶς κατ' ἀρχάς τὴν Ζωὴν, ἐπέτυχεν τὴν ἀνάκλησιν τοῦ θεοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, ὃν καὶ Νωβελίσμιον ἀνέδειξεν ἄλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δυσμενεῖς ὑπῆρξαν οἱ οἰωνοὶ, καθ' ὅσον «κατ' αὐτὴν τὴν ὄραν καθ' ἣν ἀνεδείτο τῷ διαδήματι, σκοτώσει καὶ ἰλίγγω ληφθεὶς, ἐγγὺς ἤλθῃ που θανεῖν, μόλις δὲ ἀνακαλεῖται μύροις καὶ ἀρώμασι.» Καὶ πράγματι ταχέως προέκυψαν νέαι περιπλοκαὶ, διότι ἡ Ζωὴ ἔλαβε μὲν τὰς δυνατὰς προφυλάξεις, «ὄρκοις αὐτὸν καταδεσμήσασα ὡς κυρίαν ἔχειν αὐτὴν καὶ μητέρα, καὶ μὴ παρεμποδίζεῖν ἐφ' οἷς ἂν καὶ ὅπως διαπράττεσθαι βούλοιο», ἀλλ' ὑπελόγησεν ἄνευ τῶν ἀπαύστων σκευωριῶν καὶ τῆς ἀκαθέκτου φιλαρχίας τοῦ Ἰωάννου, ὅστις πάντα ἐκ τῆς ἐξουσίας ἐκίνει λίθον, ὅπως ἀρπάσῃ καὶ αὐτὴς τὴν ἐξουσίαν. Καὶ δὴ ἀγράμματα τοῦ Ὀρφανοτρόφου καὶ βουλαῖς τοῦ Δομestίκου (Κωνσταντίνου), λεγόντων μὴ πιστεύειν τῇ Βασιλίδι, ὡς ἂν μὴ πάθοι ὅσα δὴ καὶ Μιχαὴλ καὶ Ῥωμανός, γοητείαις παρ' αὐτῆς καταργασθέντες, διεγείρεται καὶ ἐπιβουλὴν κατ' αὐτῆς μελετᾷ.»

Τοιαῦτα ἐσκευάσει ὁ νέος Βασιλεὺς ὅτε, κατὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, «θέλων τὸν λαὸν ἰδεῖν εἴπερ εὐνοικῶς πρὸς αὐτὸν διακείται, κελύει γενέσθαι προέλευσιν» εἰς τὸν ναὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἀνευφημηθεὶς δὲ παρὰ τοῦ πλήθους, καὶ ἰδὼν ὅτι πάντες ἦσαν ἑτοιμοὶ «καὶ τὰς ψυχὰς προῖεναι χάριν τιμῆς αὐτοῦ καὶ λαμπρότητος», ἐνόμισεν ὅτι κέκτηται ἰκανὴν πλέον ἰσχὺν ὅπως ἐκτελέσῃ τὰ μελετώμενα. Διό, ἅμα εἰς τὰ βασιλεῖα ἐπιστρέψας, ἀπέπεμψε μὲν πρῶτον τὸν Πατριάρχην Ἀλέξιον, ἀφωσιωμένον τῇ Ἀνάσῃ, εἰς τὴν ἐν τῷ Στεφῶ μονῇ αὐτοῦ, μόλις δ' ἐπελθούσης τῆς νυκτός, κατασπᾶ τοῦ

θρόνου καὶ εἰς Πρίγκηπον ἐξορίζει αὐτὴν τὴν Ζωὴν, «κελεύσας τοῖς ἀποκομιζούσι καὶ τὰς τρίχας αὐτῆς ἀποκεῖραι καὶ πρὸς αὐτὸν ἀγαγεῖν.»

Τὴν δ' ἐπιούσαν αὐγὴν ὁ Ἐπαρχὸς τῆς πόλεως, προελθὼν τῇ διαταγῇ αὐτοῦ εἰς τὸν φόρον τοῦ Κωνσταντίνου, ἀνέγνω προκήρυξιν, ἣ ἀναφορὰν, κατὰ τὴν ἐκφορῶν τοῦ Κεδρηνοῦ, λέγουσαν «ὅτι περ κακόνους ἡ Ζωὴ περὶ τὴν βασιλείαν φανείσα, ἐξώρισται παρ' ἐμοῦ, συμφρονῶν δὲ ταύτῃ καὶ ὁ Ἀλέξιος, ἐξεβλήθη τῆς ἐκκλησίας: ἡμεῖς δὲ ὁ ἐμὸς λαός, εἰ τὴν ἐμὴν εὐνοίαν διατηροῖτε πρὸς ἐμέ, μεγάλων τιμῶν καὶ ἀγαθῶν τεύξεσθε καὶ ζῶν ἄλυτον καὶ καθαρὸν ζήσεσθε.»

Ἀλλὰ τότε τρανῶς ἀπεδείχθη ὅτι τῆς προτεραιᾶς ἡ εὐνοία ἀπηυθύνετο πρὸς τὸν θετὸν υἱὸν τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν γόνον τοῦ ριψάσπιδος Ναυάρχου, ὅστις περιφρονητικῶς ἀπεκαλεῖτο Καλαφάτης. Πράγματι δὲ, μόλις ὁ δῆμαρχος ἀπεπεράτωσε τὴν ἀνάγνωσιν, ἀκούεται φωνὴ ἐκ τοῦ πλήθους βοῶσα—«Ἡμεῖς σταυροπάτην καὶ Καλαφάτην Βασιλέα οὐ θέλομεν, ἀλλὰ τὴν ἀρχέγονον καὶ κληρονόμον καὶ ἡμετέραν μητέρα Ζωὴν.»—Ὁ ὄχλος, πλήρης ἀγανακτήσεως κατὰ τοῦ ἐπιβούλου, ὅστις, πρὸ μικροῦ ἐτι ὄρκισθῆς ἐνώπιον τοῦ ἐσταυρωμένου εὐπειθεῖαν καὶ στοργὴν εἰς τὴν θετὴν μητέρα, ἤδη ἐξῆυριζε καὶ κατεδίωκεν αὐτὴν, ἀνεβόησε τότε μὲν φωνὴ τὴν—«Ἀνασκαφεῖν τὰ ὅσα τοῦ Καλαφάτου» μεθ' ὃ ἀρπάσαντες οἱ παρατυχόντες λίθους καὶ ξύλα, ἐπέτεθησαν κατὰ τοῦ Ἐπαρχοῦ, ὅστις μόλις διεσώθη, καὶ δρακύντες εἶτα εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ὅπου εὕρισκετο, ἤδη ἐπανακάμψας, ὁ Πατριάρχης, καὶ συνῆλθεν ἐπειγόντως πᾶσα ἡ Σύγκλητος, ἀπήτησαν τὴν ἐπάνοδον τῆς Βασιλέως. «Ὁ λαός, λέγει ὁ Γλυκᾶς, ἐδυσφύμει καὶ μάλα τὸν Βασιλέα, ἀνεκαλεῖτο δὲ τὴν Ζωὴν ὅλη ψυχῇ.» Ἐπειδὴ δ' ἐγνώριζον ὅτι αὕτη εὕρισκετο εἰς χεῖρας τοῦ Μιχαήλ, ἐπανήγαγον συνάμα ἐκ τοῦ Πετρίου εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν τὴν Θεοδώραν, καὶ τὴν βασιλικὴν ἀλουργίδα ἐνδύσαντες, ἀνευφήμησαν αὐτὴν Ἀνασσαν σὺν τῇ ἀδελφῇ.

Τούτων δὲ γενομένων, ὤρμησαν πρὸς τ' Ἀνάκτορα, ὅπως καθαιρέσωσι τὸν Μιχαήλ, ὅστις ὄρων πᾶσας αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας ματαιωθείσας, καὶ πτοηθεὶς ἐπὶ τῇ ἀκατασχέτῳ τοῦ λαοῦ ὄρμῃ, ἐπειγόντως, ὡς μόνον πλέον σωτηρίας μέσον, τὴν Ζωὴν ἐπανήγαγε μεθ' ὃ ἀποδύσας αὐτὴν τὰ μοναχικὰ, βασιλικὸς ἐκόσμησε περιβλήμασι, καὶ συναπῆλθε μετ' αὐτῆς διὰ τοῦ Κοιλίου εἰς τὸν Ἰππόδρομον. Ἐκεῖ δ' ἀφικόμενος, καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τοῦ Καθίσματος, ἤρχισε λέγων πρὸς τὸν λαὸν ὅτι τὰ πάντα πλέον εἶχον καλῶς, ἐπιστρέψας τῆς Βασιλέως: ἀλλὰ τὸ

πλήθος ἐτι μάλλον ἐξεμάνη, καὶ ἅμα μὲν ἐπλευρῶν αὐτὸν δι' ὕβρεων, ἅμα δ' ἔρριπτε λίθους καὶ βέλη, μέχρις οὗ, ἀπογνοῦς, ἀπεσύρθη.

Εἰς τ' Ἀνάκτορα δ' ἐπανελθὼν, καὶ βλέπων ὅτι τὸ πᾶν ἀπόλετο, ὁ Μιχαὴλ Ε' ἠτοιμάζετο ἐν ἀπέλθῃ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Στουδίου, καὶ καρῆ ἐκεῖ μοναχός, ὅτε προστρέξας ὁ θεὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνος, ὅστις, καθ' ὃ πρῶτον Δομestικός ἐνεφορέϊτο ἀρειμανίου τινὸς πνεύματος, ἤλεγξεν αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἀτολίμῃ, καὶ τέλος ἀγενναίως ἀντιστῆναι παρέπεισε, καὶ ἡ ὑπεριχῆσαι ἡ βασιλικῶς ἀποθανεῖν. Ἀηθθείσης δὲ ταύτης τῆς ἀποφάσεως, ἐξωπλίσθησαν μὲν ἀμέσως πάντες οἱ ἐν τοῖς Ἀνακτόροις, μετεκλήθη δὲ καὶ ἡ φρουρὰ ἐκ τῶν Μεγάρων τοῦ Κωνσταντίνου.

Ταῦτα συνέβαινον κατὰ τὴν Δευτέραν καὶ τὴν νύκτα πρὸς τὴν Τρίτην, ἅμα δὲ τῇ αὐγῇ ἐπῆλθεν ἡ ἐπίθεσις. Οἱ πολῖται ἦσαν ἀσυγκρίτως πολυπληθέστεροι, ἀλλὰ διὰ ξύλων καὶ λίθων ὀπλισμένοι, διό καὶ οἱ τῆς στάσεως ἀρχηγοὶ, ὅπως διακίρῶσαι τοὺς ἀντιπάλους, ἐπεχείρησαν τρεῖς συγχρόνως ἐφόδους, κατὰ μέτωπον μὲν ἐκ τοῦ Ἀύγουστῆως, δεξιῶς ἐκ τοῦ Σφαιριστηρίου καὶ ἀριστερῶς ἐκ τοῦ Ἰπποδρόμου. Ὁ ἄγων ὑπῆρξεν εἰς ἄκρον πείσμων, καὶ κατ' ἀρχάς μὲν ἐφάνησαν κατισχύοντες οἱ βασιλικοί, ἐκ τε τῆς ὑπεροχῆς τῶν ὀπλῶν καὶ τῆς ὀχυρότητος τῶν Ἀνακτόρων: ἀλλ' οἱ πολῖται, καίτοι ἀπολέσαντες περὶ τοὺς τρισχιλίους, καθ' ὃ ἄοπλοι καὶ πρὸς ξίφη παραττασόμενοι, ἐξηκολούθησαν οὐχ' ἥττον ἐφ' ὄρας ὀλοκλήρους ἡρωϊκῶς μαχόμενοι, μέχρις οὗ τέλος ὑπερισχύσαντες, διέερηξαν τὰς πύλας καὶ κατεπλημύρησαν τὸ Ἀνάκτορον.

Ἦρχισεν δὲ τότε, ὡς ἦν ἐπόμενον, ἡ ἀρπαγὴ τῶν ἐν αὐτῷ ἀμυθῆτων θησαυρῶν, διακρίεσθαι οἱ πολυφίλητοι τοῦ Ὀρφανοτρόφου φορολογικοὶ κατάλογοι: ἀλλ' ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ, διαλαθὼν τοὺς κατ' αὐτοῦ ὀρμήσαντας, καὶ καταφυγῶν ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ δρόμωνος μετὰ τοῦ θεοῦ καὶ τινῶν οικειῶν, διέπλευσε περὶ τὴν πρῶτην τῆς Τετάρτης εἰς τὴν μονὴν τοῦ Στουδίου, ὅπου αὐτὸς τε καὶ ὁ Κωνσταντίνος περιεβλήθησαν ἀμέσως τὸ μοναχικὸν σχῆμα.

Ἡ Ζωὴ ἀπέμεινεν οὕτω καὶ αὐτὴ ἐπὶ κερφαλῆς τῆς ἐξουσίας, καὶ ἀμέσως ἐπεδίωξε τὴν ἐκ νέου ἀπομάκρυνσιν τῆς Θεοδώρας, ἀλλ' ἀπέτυχεν, τοῦ λαοῦ ἐπιμένοντος ἵνα διατηρηθῶσιν ἀμφοτέραι ὡς Συνάρχουσαι. Ἐγκαινιάσθη δ' ἀμέσως ἡ συμβασιλεία αὕτη δι' αἰματηρᾶς τραγῳδίας, καθ' ὅσον συγκληθέντος Σιλεντίου, ὅπως ληφθῇ πρόνοια περὶ τοῦ ἐκπτώτου Ἀνακτος, οἱ συνελθόντες Μεγιστᾶνες ἐδείχθησαν πρὸς αὐτὸν δυσμενέστατοι, δημοφῶνως τὸ—«σταυρωθῆτω καὶ τυφλωθῆτω»—βοῶντες.

Καὶ ἡ μὲν Ζωὴ ἐδίσταζε, διατηροῦσα καταφανῶς συμπάθειάν τινα πρὸς τὸν ἀχάριστον ἐκεῖνον, ἀλλ' ἡ Θεοδώρα παρέσχε τότε τρανὸν δειγμα πάσης αὐτῆς τῆς ἀγριότητος καὶ ὄντως, τῇ παροτρύνσει αὐτῆς, ὁ τῆς πόλεως Ἐπαρχος, παρσύρων πολλοὺς ἐτέρους Ἀρχοντας καὶ πλῆθος λαοῦ, περιβάλλει τὴν μονὴν τοῦ Στουδίου. Ἀμα τοῦτο μαθόντες, ὅτε Μιχαὴλ καὶ ὁ Κωνσταντίνος καταφεύγουσιν εἰς τ' ἄδυτα τοῦ ἐκεῖ ναοῦ, ἀλλ' ἐκεῖθεν ἀρπάζονται καὶ ἀπανθρώπως σύρονται διὰ τῶν ποδῶν εἰς τὴν ἀγορᾶν. Ἀφοῦ δ' ἐκεῖ παντοιοτρόπως ὑπὸ τοῦ πλήθους ἐκακώθησαν, φέρονται εἰς τὸ Σίγμα, τὸ γνωστὸν κτίριον παρὰ τὸ Ἀνάκτορον τοῦ Βρύου, ὅπου, κατὰ διαταγὴν τῆς ἀσπλάγχχνου συγγενούς, οἰκτρῶς ἐκτυφλοῦνται. Τοιοῦτον τὸ φοβερὸν τέλος τοῦ Μιχαήλ Ε', ἀνεπίστως ὑψωθέντος εἰς τὸν περιφανέστερον τῆς γῆς θρόνον, ἐπὶ τῇ βάσει ἀνεξηγήτου ἰδιοτροπίας, πληρώσαντος δὲ διὰ τοῦ φωτός τῶν ὀφθαλμῶν τὴν τετράμηνον αὐτοῦ βασιλείαν.

ΚΑ'

Ὀλίγας μετὰ τὰς θλιβεράς ταύτας σκηνὰς ἡμέρας ὁ Χαράλδης κατηυθύνετο βραδέως πρὸς τὸν τρίκλινον τῶν Βασιλέων. Ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀνελογίζετο τὸ παλιμβουλον τῆς τύχης, ἀφ' ἐτέρου δ' ἠπόρει ἐπὶ τῇ παρελεύσει χρόνου ἰκανοῦ ἄνευ μνημάτος τινος τῆς Μαρίας, ἥτις ἀπὸ τινος διηπάτο εἰς τὰ Βασιλεῖα τοῦ Ἐλευθερίου. Ἡ ἐσπέρα ἦν ἀμίμητος τοῦ ἡλίου πρὸ μικροῦ δύσαντος, ἐξέλειπε βαθυμῆδὸν τὸ ἡδὺ λυκόφως, καὶ ἡ φύσις πᾶσα, εὐσταλῆς καὶ ζωηρὰ ὑπὸ τὴν ζωογόνον ἐπήρειαν τοῦ προσεγγίζοντος ἕαρος, ὁμοίαζε πρὸς τρυφερὰν νεανίδα, παρασκευαζομένην διὰ τὸν παιδικὸν αὐτῆς ὕπνον.

Τοιοῦτον δὲ διετέλει εἰς τὰς σκίψεις αὐτοῦ βεθυβισμένος ὁ ἡμέτερος ἦρας, ὅστε οὐδὲν οὐκ παρετήρησε γραϊάν τινα Κουβικουλαρίαν, ἥτις ἀπὸ τινος ὑπόπτως πρὸ αὐτοῦ ἐβάδιζε. Φαίνεται δὲ ὅτι ἀπόλεσε τέλος αὕτη τὴν ὑπομονὴν, καθ' ὅσον βραδύνασα τὸ βῆμα, μόλις εὕρεθη παρὰ πλευρῶν τῷ Χαράλδῳ, εἰσυρεν αὐτὸν τῆς χειρὸς, καὶ εἶτα ἐσπευσεν αὐτὴς πρὸς τὰ ἔμπροσ.

Ὁ νέος Ἐταιριάρχης ἐσκίρτησε, καίτοι δὲ ἰκανοῦ παρελθόντος ἔκτοτε χρόνου, ἐπανῆλθεν αὐτῷ ζωηρὰ ἡ ἀνάμνησις τῆς πρώτης ἐκείνης ἐσπέρας, καθ' ἣν ἄγνωστον Κοιτωνάριον, καθ' ὅμοιον τρόπον συναντηθῆν, ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς τὸ Ἡραῖον. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης περιττὰ πλέον ἀπέβησαν τὰ τοιαῦτα μνημάτα, καὶ παράδοξον ἡσθάνθη ὀρμηφύτως ἀποστροφὴν πρὸς τὴν γραϊάν θαλαμηπόλον, ἀλλ' ὑποθέτων αὕτην ὑπὸ τῆς Μαρίας σταλείσαν, οὐχ' ἥττον ἠκολούθησεν.

Ἐν τούτοις ἡ ὀδηγὸς αὐτοῦ, στρέψασα τὰ νῶτα πρὸς τὸν λιμένα, ἐνθα ὑπῆρχον τ' Ἀνά-

ιτορα του Έλευθερίου, κατηύθυνθη προς τὸ μέρος τοῦ Αὐγουστῆως μεθ' ἡ παρακάμψασα τὸν Ἰππόδρομον, ἔστη πρὸ μικρᾶς θύρας, ἣν ἠνέφριε, καὶ εἰσελθοῦσα προσέειπε τῷ Χαράλδῳ, ὅστις τότε, καίτοι πλήρης ἀπορίας, διαβάς τὸν οὐδὸν, εὗρεθ' ἐντὸς παραδείσου, ὃν ταχέως ἀνεγνώρισε, καθ' ὅσον ἦν ὁ περιστοιχίζων τὸ Ἀνάκτορον τῆς Δάφνης.

Τὸ γεγονός ἦν παράδοξον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀνεξήγητον. Τὸ Μέγαρον ἐκεῖνο ἐχρησίμευε συνήθως ὡς ἐνδικαίωμα τῆς Αὐγουστῆς, ἀλλὰ διετέλει ἀπὸ τινος κενόν, καθ' ὅσον ἡ Ζωή, ἀμα καταλαβοῦσα τὴν ἐξουσίαν ἐγκατέστη εἰς τὸ ἀρχαῖον Ἀνάκτορον, ἔνθα ὑπῆρχον τὰ λαμπρὰ δώματα διὰ τὰς ἐπισήμους τελετάς· ἦν ἐπομένως δυνατόν ὅτι ἡ Μαρία, καταφυγοῦσα εἰς τὸ ἔρημον ἐκεῖνο οἶκον, ἐκάλεε ἐκεῖ τὸν φίλον, μακρὰν τῆς συνήθους αὐτῆς ἀκολουθίας.

Τὸ περίεξ σκότος ἦν ἤδη πλήρες, καὶ ἡ Κουβικουλαρία ἔτεινε τὴν χεῖρα, ὅπως ὀδηγήσῃ τὸν νέον Ἐταιριάρχην διὰ τῶν πυκνῶν ἀναδενδράδων. Ἡ χεὶρ ἐκείνη ἦν ἐρρυτιδωμένη καὶ ψυχρὰ, καὶ ἡ Χαράλδος ἐσκέπησεν, ὡσεὶ θίξας γλοιώδη ὄφιν, ἀλλὰ κατενίκησεν ἀμέσως τὴν ἐντύπωσιν ταύτην, καὶ προέβη αὐθις, τείνων κατὰ φαντασίαν τὰς ἀγκάλας εἰς τὴν περιπόθητον φίλην.

Βραδέως χωροῦντες, ἀφίχθησαν μετὰ μικρὸν εἰς θύραν πρὸς τὰ ὀπισθεν τῶν Ἀνακτόρων κειμένην, καὶ ἦτις ὡσεὶ αὐτομάτως πρὸ αὐτῶν ἠνέφριε· κρεισθέντες δὲ οὕτω, διέτριξαν σειρὰν ὅλην ἠμιφύτων προβαλάμων, ὧν ἕνιοι ἦσαν πλήρεις εὐνούχων καὶ γυναικῶν τοῦ Κουβουκλείου, ἀκινήτων πάντων καὶ σιωπηλῶν, ὡσεὶ ἐδέσποζεν ἐκεῖ ὁ Μορφυός· μόνοι οἱ διαπεραστικοὶ αὐτῶν ὀφθαλμοί, τοὺς νεήλυδας ὑπόδρα ἐπισκοποῦντες, ἐξήλεγγον τὴν ἐν λόγῳ πλάνην. Ὁ Χαράλδος μάτην ἐζητεῖ τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος, ὅτε βραῦ παραπέτασμα, κλείον τὴν περαιτέρω δίοδον, ἠγέρθη πρὸ αὐτοῦ, καὶ μόλις παρήλθεν, αὐθις κατέπεσε.

Εὗρεθ' ἐν τῷ αἰθούσῃ σχεδὸν σκοτεινῇ, ἀλλ' ἀμυθῆτως πολυτελεῖ· πάντα τὰ ἐν αὐτῇ σκευὴ ἦσαν χρυσαὶ καὶ διάλιθα, βαρύτεραι δὲ Περσικοὶ τάπητες, ἐπὶ τῶν μαρμαρίνων δαπέδων καὶ τῶν τοίχων ἀπλούμενοι, κατέπνιγον πάντα ἦσαν ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἀρώματα μεθυστικά, τὴν ἀτμοσφαιρὰν πληροῦντα, διέχεον πανταχοῦ τὴν νάρκην καὶ ἠδυπάθειαν.

Ἐθιζόμενος βαθμηδὸν εἰς τὸ ἡμίφως ἐκεῖνο, ὁ ἦρωσ ἡμῶν θεώρει περιέργως τὰ περίεξ, ὅτε εἶδε διανοιγομένην θύραν, τῶς ἀφανῆ, καὶ δι' αὐτῆς εἰσερχομένην... τὴν Αὐτοκράτειραν Ζωὴν. Κατάπληκτος ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει ταύτῃ, προσέκλινεν οὐχ ἦπτον βαθέως, ἐνῶ ἡ Ἀνασσα, ἦτις, ἀντὶ τοῦ ἐπισήμου αὐτῆς κόσμου, ἔφερε δι' ἀργύρου πεποικιλμένην λευκὴν ἐσθῆτα, προσέειπε μετ' ἀθήους ἀληθῶς εὐμενεῖας.

— Πλησίασον, Ἰάρλε, εἶπε τέλος ἡ Αὐγουστα. Δικαίως ἀπορεῖς ἐπὶ τῇ προσλήσει μου ταύτῃ, ἀλλὰ μετὰ τὰ τελευταῖα θλιβερὰ γεγονότα, ἔχω ἀνάγκην πιστοῦ φίλου, καὶ ἀπέβλεψα πρὸς σέ.

Ὁ Χαράλδος ἠυχάριστησε δι' εὐγενεῖς χειρονομίας.

— Ἄλλοτε, ὑπέλαβεν ἡ Ζωή, διητάσο διαρκῶς εἰς τὴν Αὐλήν, καὶ σ' ἐθεώρουν ἐκ τῶν ἐδραίων τοῦ θρόνου στηριγμάτων, ἀλλ' ἀφ' οὗτου ἀπεσῆρθη εἰς Χαλκηδὸνα, κατέστη σχεδὸν ἀόρατος.

— Ἐν καιρῷ πολέμου, ἀπήντησεν ὁ Ἐταιριάρχης, ὁ βραχίον μου σοὶ ἀνήκει, ἀλλ' ἐν ὧρα εἰρήνης ἐρησυχάζω, μακρὰν τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν ἐμφυλίων ἐρίδων, ἃς μυσάττομαι.

— Ἔστω. Παρέσχες τοσοῦτον περιφανεῖς εἰς τὸ Κράτος ὑπηρεσίας, ὥστε σεβόμεθα πάσας σου τὰς ὀρέξεις, καὶ καταλείπομεν ἀνεξέλεγκτους τοὺς λόγους τῆς μοναστικῆς σου διαθέσεως.

Ἡ Ἀνασσα προφανῶς ἠνίττετο τὴν ψυχρὰν τοῦ Χαράλδου στάσιν πρὸς τοὺς δύο τελευταίους Βασιλεῖς, ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπέμεινε σιωπῶν.

— Οὐδόλωσ πρὸς τούτοις ἐτάζομεν, ἐξηκολούθησε Ζωὴν ἡ Ἀνασσα, πῶς τέρπεις τῆς σχολῆς σου τὰς ὥρας, καὶ ἂν μὴ τυχὸν δρέπῃς τὰ ῥόδα τοῦ ἔρωτος παρ' αὐτὰς τὰς ῥίζας τῶν αἰμακτηρῶν δαφνῶν.

Καταφανῆς ἦν τῶν λόγων τούτων ἡ ἔννοια, καὶ ὁ Ἰάρλος ἐλαφρῶς ἠρυθρίασεν, ἀλλ' ἡ Ζωὴ ταχέως προσέθηκε.

— Μὴ μὲ νομίσης ἀδιάκριτον· ἀφοσίωσις ὡς ἡ σὴ τυγχάνει παρ' ἡμῖν ἀσυνήθης, καὶ κατέστη οὕτω πασίγνωστος.

Ἡ λανθάνουσα εἰς τὸν ὄλον τῆς Ζωῆς τρόπον εἰρωνεία ἠγγίξεν εἰς τὰ καιρία τὸν Χαράλδον, ὅστις ἀπήντησε τολμηρῶς.

— Ἀναγνωρίζω τὸ δίκαιον τῆς μομφῆς. Δι' ἡμᾶς τοὺς Νορμαννοὺς ὑπάρχει τι ἀνώτερον τῶν στιγμιαίων ὀρέξεων.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Ζωῆς ἐξήστραψαν, ἀλλ' ἀμέσως κατηνάσθη.

— Ἔστω, ὑπέλαβεν, ἀλλ' ὡς μακραινόνται τέλος τὰ θαλερώτερα κρῖνα, οὕτω μεταβάλλεται εἰς φιλίαν τὸ φλογερώτερον πάθος. Ἀνάνηψον ἐκ τῆς νάρκης, εἰς ἣν διατελεῖς. Περίδοξον ἴσως σὲ ἀναμένει μέλλον.

— Μέλλον περίδοξον, ἐψιθύρισε μηχανικῶς ὁ Χαράλδος;

(Ἔπεται συνέχεια) ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΡΑΒΗΣ.

Οἱ φρονούντες ὅτι οἱ ὀλιγώτερον εὐαίσθητοι ἄνθρωποι εἶνε ἐν τῷ καθόλου οἱ εὐτυχέστεροι ἐνθυμίζουσι τὴν ἰνδικὴν παροιμίαν: «Καλλίτερα νὰ εἶνε κανεὶς καθιστὸς παρὰ ὄρθος, καλλίτερα ἐαπλωμένος παρὰ καθιστὸς· μὰ καλλίτερα ἀπ' ὅλα νὰ εἶνε ἀποθνήσκων.»

ΕΝ ΤΑΞΕΙΔΙΩ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Α'.

Τὸ βαγόνιον ἦτο πλήρες ἀπὸ τῆς Κάννας καὶ ἐντεῦθεν· οἱ ἐπιβάται συνωμίλουν διότι ἦσαν γνωστοὶ πρὸς ἀλλήλους. Ὅτε διέβησαν ἐκ Ταρσακῶνος κάποιος εἶπεν:

— Ἐδῶ συμβαίνουσι αἱ δολοφονίαι.

Καὶ ἤρχισαν ὅλοι νὰ ὀμιλῶσι περὶ τοῦ μυστηριώδους καὶ ἀνευρέτου φονέως, ὅστις πρὸ δύο ἐτῶν ἐκ δικλειμάτων συνείθιζε ν' ἀφαιρῇ τὴν ζωὴν ἐνὸς τῶν ταξειδιωτῶν. Καθεὶς ἐπλάττειν ὑποθέσεις· καθεὶς ἔλεγε τὴν γνώμην του· αἱ γυναικῆς ἔβλεπον φρικιώσαι τὸν ζόφον τῆς νυκτὸς ὀπισθεν τῶν ὑελίνων θυρίδων, φοβούμεναι μὴ ἀναφανῆ αἴφνης κεφαλὴ ἀνδρὸς εἰς αὐτάς. ἤρχισαν νὰ διηγῶνται φοβεράς ἱστορίας περὶ δυσἀρέστων συναντήσεων, περὶ ταξειδίου ἐντὸς ταχείας ἀμαξοστοιχίας κατὰ μόνας μεθ' ἐνὸς παράφρονος, περὶ ὧρων παρελθουσῶν ἀπέναντι ὑπόπτου τινὸς ἀτόμου.

Καὶ ἕκαστος τῶν ἀνδρῶν διηγείτο ἐν ἀνέκδοτον περιποιῶν εἰς αὐτὸν τιμὴν· καθεὶς εἶχε πτοήσει, καταβάλει καὶ δεσμεύσει κακοποιόν τινα ὑπὸ περιεργωτάτης περιστάσεως, μεθ' ἐτοιμότητος καὶ θάρρους ἀξιοθαυμάστου. Εἰς ἱατρὸς, ὅστις διήρχετο πάντοτε τὸν χειμῶνα ἐν Μεσημβρίᾳ ἠθέλησε νὰ διηγηθῆ καὶ αὐτὸς τὸ ἰδικόν του συμβάν.

— Ἐγώ, εἶπε, δὲν ἔλαβὰ ποτε τὴν τύχην νὰ δοκιμάσω τὸ θάρρος μου εἰς παρομοίαν περιστασίαν. Ἐγνώρισα ὅμως μίαν γυναῖκα, μίαν πελάτιδά μου ἀποθανοῦσαν, εἰς τὴν ὁποίαν συνέβη περιστατικὸν παραδοξότατον, μυστηριωδέστατον καὶ συγκινητικώτατον ἐνταυτῷ.

Ἦτο Ρωσίσ· ὠνομάζετο κόμησσα Μαρία Βαράνωφ, εὐγενεστάτη κυρία καὶ ἐξαισίου καλλονῆς. Γνωρίζετε πόσον αἱ Ρωσίδες εἶνε ὠραῖαι, ἢ τοῦλάχιστον πόσον μᾶς φαίνονται ὠραῖαι μετὰ τὴν λεπτὴν ῥῖνάν των, μετὰ τὸ ἄβρόν των στόμα, μετὰ τὰ ὀμμάτια των τὰ ἐγγύς ἀλλήλων, χρυμάτος ἀορίστου, κυανοφαίου, μετὰ τὴν ψυχρὰν καὶ τραχειάν ὀπωσῶν χάριν των.

Ὁ ἱατρὸς πρὸ πολλῶν ἐτῶν τὴν ἔβλεπεν ἀπειλουμένην ὑπὸ στηθικῆς νόσου καὶ προσεπάθει νὰ τὴν πείσῃ ὅπως μεταβῆ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν. Πλὴν ἐκείνη ἠρνεῖτο ἐπιμόμως ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ Πετροπόλεως.

Τέλος κατὰ τὸ παρελθὸν φθινόπωρον θεωρῶν αὐτὴν ἀπολωλυῖαν ὁ ἱατρὸς εἰδοποίησε τὸν σύζυγον, ὅστις διετάξε παράτα τὴν κόμησσαν ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Μαντῶν.

Εἰσῆλθε μόνη εἰς ἐν βαγόνιον τῆς ἀμαξοστοι-

χίας· οἱ θεράποντες τῆς κατεῖχον ἕτερον διαμέρισμα. Ἐκάθητο μόνη παρὰ τὴν θυρίδα ὀπωσῶν μελαγχολικῆ, παρατηροῦσα τὰς παιδάδας δι' ὧν διήρχετο καὶ τὰ χωρία, αἰσθανομένη ἐαυτὴν ὅλως ἀπομεινωμένην, ἐγκαταλειμμένην ἐν τῷ βίῳ, ἀνευ τέκνων, ἀνευ συγγενῶν σχεδόν, ἔχουσα σύζυγον οὐδ' ἔρωσ εἶχεν ἤδη νεκρωθῆ καὶ ὅστις τὴν ἐπεμπεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κόσμου τοιοῦτοτρόπως χωρὶς νὰ τὴν συνοδεύσῃ, ὅπως πέμπωσιν εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἀσθενῆ θεράποντα.

Κατὰ πάντα σταθμὸν ὁ ὑπέρτης τῆς Ἰβάν ἤρχετο νὰ πληροφορηθῆ ἂν ἡ κυρία του ἐπιθύμει τι. Ἦτο γηραιὸς θεράπων τυφλὴν ἔχων ἀφοσίωσιν καὶ ἔτοιμος νὰ ἐκτελέσῃ πάσαν διαταγὴν ἣτις ἤθελε δοθῆ εἰς αὐτόν.

Ἡ νύξ ἐπῆλθε καὶ ἡ ἀμαξοστοιχία ἔτραγε τάχιστα. Δὲν ἠδύνετο νὰ κοιμηθῆ ἐξ ὑπερβολικῆς νευρικῆς ταραχῆς. Αἴφνης ἐπῆλθεν αὐτῇ ἡ ἰδέα νὰ μετρήσῃ τὰ χρήματα, ἅτινα ὁ σύζυγός της ἐνεχείρισεν αὐτῇ τὴν τελευταίαν στιγμὴν εἰς γαλλικὸν χρυσόν. Ἦνοιξε τὸν μισρὸν τῆς σάκκου καὶ ἐξεκένωσεν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς τὸ στίλβον μέταλλον.

Ἄλλ' αἴφνης ἠσθάνθη ριπὴν ψυχρὰν ἀνέμου εἰς τὸ πρόσωπον. Ἐκπεπληγμένη ἀνῆγειρε τὴν κεφαλὴν. Ἡ θυρίς εἶχεν ἀνοιχθῆ. Ἡ κόμησσα Μαρία πταθηθεῖσα ἔριψε διὰ μίας ἐν περιώμιον ἐπὶ τοῦ χρήματος τοῦ διεσπαρμένου ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς καὶ ἀνέμεινε. Παρήλθον ὀλίγα δευτερόλεπτα, εἶτα ἐνεφανίσθη ἀνὴρ τις μετὰ τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆ, τετραυματισμένος εἰς τὴν χεῖρα, ἀσθμαίνων, φέρων ἐνδυμασίαν συναναστροφῆς ἐσπερινῆς. Ἐκλείσε τὴν θύραν, ἐκάθησε, προσέβλεψε τὴν γείτονα του μετ' ὀφθαλμῶν ἀπαστραπτόντων, εἶτα περιέβαλε διὰ μανδυλίου τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς ἐξ ἧς ἔρρεε τὸ αἷμα.

Ἡ κυρία ὀλίγον ἔλειψε νὰ λιποθυμήσῃ ἐκ τοῦ φόβου. Ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος βεβαίως τὴν εἶχεν ἴδει μετροῦσαν τὸ χρυσίον καὶ ἤρχετο διὰ νὰ τὴν φονεύσῃ καὶ τὴν ληστεύσῃ.

Ἐξηκολούθησε νὰ τὴν βλέπῃ ἀτενῶς, ἀσθμαίνων, μετὰ τὸ πρόσωπον ἠλλοιωμένον, ἔτοιμος νὰ ἐφορμήσῃ κατ' αὐτῆς ἀναμφιβόλως.

Διὰ μίας εἶπε:

— Κυρία, μὴ φοβῆσθε.

Ἡ κυρία οὐδὲν ἀπήντησεν, μὴ δυναμένη ν' ἀνοιχῆ τὸ στόμα, αἰσθανομένη τὴν καρδίαν τῆς πάλλουςαν σφοδρῶς καὶ τὰ ὠτὰ τῆς βυμβοῦντα. Ὁ ἄγνωστος ἐπανάλαβε:

— Κυρία, δὲν εἶμαι κακοῦργος.

Ἡ κόμησσα ἐτήρει σιγὴν· ἀλλ' ἔνεκα, ἀποτόμου κινήματος, ἐπειδὴ συνέστελλε τὰ γόνατά της, τὸ χρυσίον ἤρχισε νὰ χύνεται ἐπὶ τοῦ τάπητος, ὅπως ρεῖ τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς ὑδρορροῆς.

Ὁ ἄγνωστος παρετήρει τὸν χεῖμακρον ἐκεῖνον τοῦ μεταλλοῦ, καὶ ἐκυψε διὰ νὰ τὸν συναζῆ.

Ἡ κόμησσα ἔντρομος ἠγέρθη ρίπτουσα χαμαὶ πᾶσαν αὐτῆς τὴν περιουσίαν καὶ ἔδραμε πρὸς τὴν θύραν διὰ τὴν ῥιφθῆ ἔξω. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἐνόησας τί ἤθελε νὰ πράξῃ, ὠρμησε, τὴν ἤρασαν εἰς τὰς ἀγκάλας του, τὴν ἐκάθησε διὰ τῆς βίας, κρατῶν δὲ αὐτὴν ἐκ τῶν χειρῶν:

— Ἀκούσατέ με, κυρία, εἶπε, δὲν εἶμαι κακοῦργος, ἀπόδειξις δὲ εἶνε ὅτι θὰ συνάξω αὐτὰ τὰ χρήματα καὶ θὰ σᾶς τὰ ἀποδώσω. Εἶμαι ὅμως χαμένος, τρέχω κίνδυνον βεβαίως θανάτου ἐὰν δὲν μὲ βοηθήσετε νὰ διέλθω τὰ σύνορα. Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς εἶπω πλείονα. Μετὰ μίαν ὥραν θὰ εἴμεθα εἰς τὸν τελευταῖον ρωσικὸν σταθμὸν μετὰ μίαν ὥραν καὶ εἴκοσι λεπτὰ θὰ διαβῶμεν τὰ σύνορα τοῦ Κράτους. Ἄν δὲν μὲ συνδράμετε, θὰ γαθῶ. Καὶ ἐν τούτοις, κυρία, οὐδ' ἐφόνευσα οὐδ' ἐκλεψα, οὐδ' ἐπραξά τι ἀντικείμενον εἰς τὴν τιμὴν. Σᾶς τὸ ἠρκίζομαι. Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς εἶπω περισσότερα.

Γονυπετήσας δὲ συνέλεξε τὰ πεσόντα χρυσᾶ νομίσματα, ἀναζητῶν ὡς καὶ τὰ ὑπὸ τὰ ἐδάλια κυλισθέντα. Κατόπιν, ἀφοῦ ὁ μικρὸς δερμάτινος σάκκος ἐπληρώθη ἐκ νέου, ἐνεχείρισεν αὐτὸν εἰς τὴν συνταξιδιώτιδά του χωρὶς νὰ εἶπῃ λέξιν καὶ ἐπιστρέψας ἐκάθησεν εἰς τὴν ἄλλην γωνίαν τοῦ βαγονίου.

Οὐδέτερος αὐτῶν ἐκινήθη πλέον. Ἡ μὲν ἔμενε ἀκίνητος καὶ ἄφωνος, εἰσέτι ἔντρομος ἀλλὰ καθουχάζουσα βαθμυδὸν ὃ δὲ οὐδὲν ἐποιοεῖ νεῦμα ἢ κίνημα, ἴστατο εὐθυτενῆς, βλέπων ἀπλανῶς πρὸς τὰ ἔμπρός, ὠχρότατος ὡς νὰ ἦτο νεκρός. Ἐκ δικλιεμμάτων ἔρριπτε περίξ αὐτοῦ βλέμμα αἰφνίδιον, ὅπερ τάχιστα ἀπέστρεφεν. Ἦτο ἀνὴρ τριακοντοῦτης περίπου, εὐειδέστατος, ἔχων τὸ ἦθος τελείου εὐπατρίδου.

Ἡ ἀμαξοστοιχία ἔτρεχεν ἐν τῇ σκοτιᾷ, ἐξέφερε τὰ ὀξύτατα αὐτῆς προσκλητήρια ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτός, ἐθράδυνε τὴν πορείαν τῆς πρὸς στιγμὴν καὶ εἶτα πάλιν ἀνέκτα πᾶσαν αὐτῆς τὴν ταχύτητα. Αἰφνης ὅμως ἡ κίνησις τῆς ἐγένετο βραδυτάτη, ἐσύριξε πολλακίς καὶ ἐσταμάτησεν.

Ὁ Ἰβάν ἐνεφανίσθη εἰς τὴν θύραν διὰ τὴν λάβη τὰς διαταγὰς τῆς κυρίας του.

Ἡ κόμησσα Μαρία μὲ φωνὴν τρέμουσαν παρετήρησε διὰ τελευταίαν φοράν τὸν ἀλλόκοτον συνοδοιπὸρον τῆς, εἶτα δὲ εἶπεν ἀποτόμως πρὸς τὸν θεράποντά της.

— Ἰβάν, νὰ ἐπιστρέψῃς πρὸς τὸν κόμητᾶ δὲν σ' ἔχω πλέον ἀνάγκην.

Ὁ θεράπων ἀμηχανῶν ἤνοιξεν ὑπερμέτρως τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ἐψέλλισεν.

— Ἀλλά, κυρία...

Ἡ κόμησσα ἐπανέλαβεν:

— Ὅχι, νὰ μὴ ἔλθῃς μαζί μου μετέβαλα γνώμην. Ἐπιθυμῶ νὰ μείνῃς εἰς Ρωσίαν. Ἴδου,

λάβε χρήματα διὰ τὴν ἐπιστροφήν. Δόσε μου τὸν πῖλον σου καὶ τὸν μανδύαν σου.

Ὁ γηραιὸς θεράπων ἐπτοημένος, ἀφείλε τὸν πῖλον καὶ παρέδωκεν αὐτὸν ὁμοῦ μετὰ τοῦ μανδύου, ὑπακούων χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, συνειθισμένος εἰς τὰς αἰφνιδίας ὀρέξεις καὶ τὰς ἀκατανοήτους ιδιοτροπίας τῶν κυρίων. Ἀπεμακρύνθη ἔνδακρυς.

Ἡ ἀμαξοστοιχία ἐξεκίνησε διευθυνομένη πρὸς τὰ σύνορα.

Τότε ἡ κόμησσα Μαρία εἶπε πρὸς τὸν συνοδοιπὸρον τῆς:

— Αὐτὰ εἶνε διὰ σᾶς, κύριε, εἴσαθε ὁ Ἰβάν, ὁ ὑπὸ τῆς μου ἕνα μόνον ὄρον ἐπιβάλλω, νὰ μὴ μοῦ ὁμιλήσετέ ποτε, νὰ μὴ εἴπετε λέξιν οὔτε κἀν ὅπως μ' εὐχαριστήσετε, οὔτε πρὸς κανένα ἄλλον σκοπὸν.

Ὁ ἀγνωστος προσέκλινε χωρὶς νὰ εἶπῃ λέξιν.

Μετ' ὀλίγον ἡ ἀμαξοστοιχία ἐσταμάτησεν αὐθις, ὑπάλληλοι δὲ ἐν στολῇ ἀνῆλθον καὶ ἐπεσκέφθησαν τὰ βαγόνια. Ἡ κόμησσα ἐνεχείρισεν αὐτοῖς τὰ ἔγγραφα τῆς, δεικνύουσα δὲ τὸν καθήμενον εἰς τὴν ἄλλην γωνίαν ἀνδρα, εἶπεν:

— Εἶνε ὁ ὑπὸ τῆς μου Ἰβάν, τοῦ ὁποίου ἰδοὺ τὸ διαβατήριον.

Ἡ ἀμαξοστοιχία ἐξεκίνησεν ἐκ νέου.

Καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἔμειναν μόνοι ἐγγὺς ἀλλήλων, ἄφωνοι ἀμφοτέροι.

Τὴν πρωίαν ὅτε ἡ ἀμαξοστοιχία ἐσταμάτησεν εἰς ἕνα γερμανικὸν σταθμὸν, ὁ ἀγνωστος κατῆλθε, σταθεὶς δὲ ὄρθιος παρά τὴν θύραν:

— Συγχαρησάτέ με, κυρία, εἶπεν, ἂν παραβαίνω τὴν ὑπόσχεσίν μου, ἀλλ' ἀφοῦ σᾶς ἐστέρησα τοῦ ὑπὸ τῆς μου, εἶνε δίκαιον νὰ τὸν ἀναπληρώσω. Ἐπιθυμεῖτε τίποτε;

Ἡ κόμησσα ἀπήντησε ψυχρῶς:

— Πηγαίνετε νὰ ζητήσετε τὴν θαλαμηπόλον μου.

Ὁ ἀγνωστος μετέβη ὅπου διετάχθη. Ἀκολούθως ἐγένετο ἄφαντος:

Ὁσάκις κατήρχετο εἰς τὸ ἐστιατόριον σταθμοῦ τινος ἡ κόμησσα τὸν ἐβλεπε μακρόθεν παρατηροῦντα αὐτήν.

Τοιοιουτρόπως ἀφίκοντο εἰς Μαγτών.

Β.

Ὁ ἰατρός εἰσιγῆσε πρὸς στιγμὴν· εἶτα ἐπανάλαβεν:

— Ἡμέραν τινα ἐνῶ ἐδεχόμην τοὺς πελάτας μου εἰς τὸ σπουδαστήριόν μου, εἶδα εἰσελθόντα ὑψηλόσωμον νέον, ὅστις μοὶ εἶπεν:

— Ἰατρέ, ἔρχομαι διὰ νὰ σᾶς ἐρωτήσω περὶ τῆς κομῆσσης Μαρίας Βαράνωφ. Εἶμαι, καίτοι αὐτὴ δὲν μὲ γνωρίζει ποσῶς, φίλος τοῦ συζύγου της.

Ἀπήντησα:

— Δὲν ὑπάρχει ἐλπίς δι' αὐτήν· δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ρωσίαν.

Ὁ ἀγνωστος ἤρχισε διὰ μίας νὰ θρηνηῖ μετὰ λυγμῶν, εἶτα ἐγερθεὶς ἐξῆλθε κλονούμενος ὡς οἰνοβαρῆς.

Ἀνέφερα τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν εἰς τὴν κόμησσαν ὅτι ξένος τις ἦλθε πρὸς ἐμὲ διὰ νὰ πληροφορηθῇ περὶ τῆς ὑγείας της. Ἐφάνη συγκινημένη καὶ μοὶ διηγήθη τὴν ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγου σᾶς ἐπανέλαβον, προσέθηκε δέ:

— Ὁ ἀνὴρ αὐτός, τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζω, μὲ παρακολουθεῖ τώρα ὡς ἡ σκιά μου, τὸν συναντῶ ὅσakis ἐξέρχομαι, μὲ κυττάζει μὲ παράδοξον τρόπον, ἀλλ' οὐδέποτε μοὶ ὁμιλήσεν.

Ἐκέφη πρὸς στιγμὴν, ἀκολουθῶς εἶπε:

— Θέλετε νὰ ἰδῆτε; στοιχηματίζω ὅτι εἶνε κάτω ἀπὸ τὰ παραθύρά μου.

Καὶ ἐγερθεῖσα ἐκ τῆς ἔδρας ἐν ἡ ἀνεπαύετο παρεμέρισε τὰ παραπετάσματα καὶ μοὶ ἐδείξε τῷ ὄντι τὸν ἀνδρα, ὅστις ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μου, καθήμενον ἐπὶ τινος τῶν παρὰ τὸν δημόσιον περίπατον ἐδωλίων μὲ τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἐπὶ τῶν παραθύρων τοῦ ξενοδοχείου. Μᾶς ἀνεγνώρισεν, ἠγέρθη καὶ ἀπεμακρύνθη χωρὶς νὰ στρέψῃ οὐδ' ἐφ' ἀπαξ τὴν κεφαλὴν.

Παρευρέθη ἔκτοτε μάρτυς εἰς σκηνὴν περιεργον καὶ θλιθεράν, εἰς τὸν ἄφωνον ἔρωτα τῶν δύο ἐκείνων προσώπων, ἅτινα δὲν ἐγνώριζον ἀλλήλα.

Ἐκεῖνος τὴν ἡγάπα μὲ τὴν ἀφοσίωσιν ζώου σωθέντος, εὐγνώμων ἕως θανάτου. Ἦρχετο καθ' ἐκάστην καὶ μὲ ἠρώτα: Πῶς πηγαίνει; ἐννοῶν ὅτι εἶχα μαντεύσει τὸ αἰσθημά του. Ἐθρῆνε δὲ πικρῶς ὅσakis τὴν ἐβλεπεν ἐξερχομένην ἀσθενεστέραν καὶ ὠχρότεραν καθ' ἐκάστην.

Ἡ κόμησσα μοὶ ἔλεγεν:

— Ἀπαξ μόνον ὁμιλήσα πρὸς τὸν παράδοξον αὐτὸν ἀνδρα καὶ ὅμως μοῦ φαίνεται ὅτι τὸν γνωρίζω πρὸ εἴκοσι ἐτῶν.

Ὁσάκις δὲ συνητῶντο ἀνταπέδιδεν αὐτὴ τὸν χαιρετισμὸν του μὲ μειδιάμα σοβαρὸν καὶ θεληματικόν. Τὴν ἐβλεπον εὐτυχῆ, αὐτὴν τὴν ἐγκαταλειμμένην καὶ γινώσκουσαν τὴν κατάστασιν τῆς ὑγείας της, τὴν ἐβλεπον εὐτυχῆ, διότι ἡσθάνετο ὅτι ἡγάπατο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μὲ τὸν σεβασμὸν, μὲ τὴν σταθερότητα, μὲ τὴν ποιητικὴν ἐκείνην ὑπερβολὴν, μὲ τὴν ἀφοσίωσιν τὴν ἐτοιμὴν εἰς πᾶσαν θυσίαν. Καὶ ὅμως πιστὴ εἰς τὴν ἐπίμονον ἐξαψίν της ἤρνετο ἀδυσωπήτως νὰ τὸν δεχθῆ, νὰ μάθῃ τὸ ὄνομά του, νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτόν. Ἐλεγε δέ: «Ὅχι, ὄχι! αὐτὸ θὰ βλάβῃ τὴν παράδοξον αὐτὴν φιλίαν. Πρέπει νὰ μένωμεν ξένοι πρὸς ἀλλήλους.»

Αὐτὸς ἀφ' ἐτέρου θὰ ἦτο βεβαίως εἰδὸς τι Δὸν Κρισώτου, διότι οὐδὲν ἐπραξεν ὅπως πλησίαση πρὸς αὐτήν. Ἦθελε νὰ τηρήσῃ μέχρι τέλους τὴν μωρὰν ὑπόσχεσιν, ἣν εἶχε δώσει ἐν-

τὸς τοῦ βαγονίου, νὰ μὴ ὁμιλήσῃ δηλαδὴ οὐδέποτε πρὸς αὐτήν.

Ἐνίοτε κατὰ τὰς μακρὰς τῆς ἀσθενείας της ὤρας, ἠγείρετο ἐκ τῆς ἔδρας της καὶ πορευομένη διήνοιγε τὸ παραπέτασμα τοῦ παραθύρου διὰ νὰ ἴδῃ ἂν εὐρίσκατο ἐκεῖνος εἰς τὴν ὁδόν.

Ἀφοῦ δὲ ἤθελε τὸν ἴδει ἀκίνητον ὡς πάντοτε καθήμενον ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου, ἐπέστρεψε πάλιν ὅπως κατακλιθῆ μὲ τὸ μειδιάμα εἰς τὸ στόμα.

Ἀπέθανε μίαν προῖαν περὶ τὴν δεκάτην ὥραν. Ἐνῶ ἐξηρχόμην ἐκ τοῦ ξενοδοχείου ἦλθεν ἐκεῖνος πρὸς ὑπάντησίν μου μὲ τὸ πρόσωπον ἡλωμένον. Ἐγίνωσκεν ἤδη τὴν εἰδήσιν.

— Ἦθελα νὰ τὴν ἴδω ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἐμπροσθέν σας! εἶπεν.

Ἐλαβα τὸν βραχίονά του καὶ ἐπέστρεψα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον.

Ὅτε εὐρέθη πρὸ τῆς κλίνης τῆς νεκρᾶς ἔλαβε τὴν χεῖρά της, ἀπέθηκεν ἐπ' αὐτῆς ἀσπασμὸν ἀτελεῦτητον καὶ ἔπειτα ἐτρέπη εἰς φυγὴν ὡς παράφρων.

Ὁ ἰατρός εἰσιγῆσεν· εἶτα ἐπανέλαβεν:

— Αὐτὴ εἶνε ἀναντιρρήτως ἡ παραδοξότερα ἱστορία ἐξ ὅσων γινώσκω περὶ ταξιδίων διὰ τοῦ σιδηροδρόμου. Πρέπει τις ὅμως νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ὅλοι ἐπάνω κάτω οἱ ἀνθρώποι εἶνε τρελλοὶ! . . .

Μία γυνὴ ἐψιθύρισε:

— Αὐτοὶ οἱ δύο δὲν ἦσαν τόσον τρελλοὶ ὅσον νομίζετε, ἦσαν . . . ἦσαν . . .

Ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποπερατώσῃ τὴν φράσιν ἐκ τῶν δακρύων της. Ἐπειδὴ δὲ ἠλλαζάν θέμα συνομιλίας ὅπως τὴν καθουχάσουν, δὲν ἐγνώσθη τί ἤθελε νὰ εἶπῃ.

(Guy de Maupassant)

X.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ἡ εὐτυχία ὁμοιάζει τὰ ὠρολόγια· καλλίτερον λειτουργοῦσι τὰ ἔχοντα ἀπλοῦν μηχανισμόν.

Ἡ συκοφαντία ὁμοιάζει ἐνοχλητικὴν σφήκα. Δὲν πρέπει νὰ κινήσῃ τις κατ' αὐτῆς τὴν χεῖρα ἂν δὲν εἶνε βέβαιος ὅτι θὰ τὴν φονεύσῃ, ἀλλῶς ἐπανερχεται καὶ μετὰ μείζονος μανίας ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ ἀμυνομένου.

Ἀνθρώπος χωρὶς χαρακτῆρα δὲν εἶνε ἀνθρώπος — εἶνε πράγμα.

Ἰσως πρέπει νὰ αισθανθῆ τις τὸν ἔρωτα διὰ τὴν γνωρίσῃ καλὰ τὴν φιλίαν.

Ὅταν κάμνω καμμίαν ἀγαθὴν πράξιν καὶ ὁ κόσμος τὴν μανθάνει, νομίζω ὅτι τιμωροῦμαι ἔχι ὅτι ἀνταμείβομαι.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΘΙΜΑ ΕΝ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΙ

Η ΚΟΥΛΟΥΡΑ ΤΗΣ ΓΩΝΙΑΣ

Χαρακτήρ γενεϊκός τῶν σημερινῶν ἐθίμων. — Περιγραφή τῆς τελετῆς τῆς Κουλούρας τῆς γωνίας. — Πιθανὴ σχέσις πρὸς τὰ τῆς ἀρχαίας λατρείας. — Ἡ Ἔστια ἐν τῷ ἐθίμῳ.

Ἐν τῶν ὠραίων ἀληθῶς ἐθίμων, τῶν δυστυχῶς ὁσημέραι ἐκλείποντων, εἶνε καὶ ἡ ἐν τοῖς οἴκοις τελετὴ τῆς Κουλούρας τῆς γωνίας. Πάντοτε ὁσάκις ἔλαθον μέρος εἰς τοιαύτην κατὰ τὸ ἑσπέρας τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων τελετῆν⁽¹⁾, ἠσθάνθηον ἄφατον ἐνθουσιασμόν καὶ ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν βλέπων τηρούμενα παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ, λείψανα τῆς ἀρχαίας λατρείας. Μετεβλήθησαν αἱ περιστάσεις, αἱ θεότητες ἐκείναι ὑπεχώρησαν εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, αἱ ἐποχαὶ παρῆλθον, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα, αἱ ἐξέεις, τὰ ἦθη, διὰ τῶν αἰῶνων καὶ τῶν ποικίλων ἱστορικῶν καὶ κοινωνικῶν μεταβολῶν καὶ περιπεπειθειῶν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τηροῦνται περίπου ταῦτά, ὑποστάντα βεβκίως τὴν φυσικὴν τοῦ χρόνου ἐπίδρασιν καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ δόγματος τὴν ἐπιβλητικότητα, ἀλλὰ φέροντα κείποτε ἀνεξίτηλόν πως τὸν ἐθνικὸν τύπον καὶ χαρακτήρα. — Καὶ ἐν τῇ τελετῇ τῆς κουλούρας ἀνευρίσκωμεν λείψανα τοῦ ἀρχαίου βίου, καὶ τεκμήρια τοῦ ἐνιαίου ἑλληνικοῦ χαρακτήρος. Δὲν ἔχομεν σήμερον βωμοὺς κίμοσταγεί, ἡ τόσον εὐάρεστος τοῖς παλαιοῖς θεοῖς κνίσσα τῶν ἱερῶν δὲν ἀνυψοῦται πλέον ἰλαστήριος, τὰ μαντεῖα, οἱ βωῶνες, οἱ ἱεροποιοί, οἱ οἰωνοπόλοι, οἱ ὑποφῆται καὶ ὅλη ἡ τῶν ἀρχαίων θυσιῶν καὶ τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας ὑπαλληλία, εἰσὶ τανῦν ἀρχαιολογικῆς μόνον σημασίας ἀντικείμενα, ἀλλ' ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἠδυνήθη ὀλοσχερῶς ν' ἀφήσῃ τὰς παλαιὰς ἐκδηλώσεις τῆς εὐσεβείας αὐτοῦ, καὶ ν' ἀρνηθῇ τοὺς τύπους τῆς λατρείας του, εἴτε συνδυάζων τὰ ἀρχαῖα πρὸς τὰ νεώτερα, εἴτε περιορίζων μέρος τοῦλάχιστον ἐκείνων ἐν οἰκογενειακῆς τελεταῖς ἢ ἐθίμοις⁽²⁾, τῆρῶν οὕτω καὶ μεταδίδων τοῖς ἐπιγιγνομένοις τὰς πατρίους παραδόσεις. Τοιαύτη εἶνε καὶ ἡ τελετὴ τῆς κουλούρας, ἣν περιγράφωμεν.

Ἡ τελετὴ αὕτη εἶνε ὅλως οἰκογενειακὴ, γίνεται δὲ πρὸ τῆς ὥρας τοῦ δείπνου κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων, ἧτις ἐορτὴ θεω-

(1) Εἰς ἄλλα μέρη ἡ τελετὴ ὡς γνωστὴν γίνεται τὴν παραμονὴν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, ἐν Κεφαλληνίᾳ ὅμως, καθ' ὅσον οἶδα, δὲν ἐθίζεται οὕτως, εἰς τὰ χωρία μάλιστα δὲν εἶνε καὶ γενικὸν τὸ ἔθιμον.

(2) Καθὼς τὰ Πολυπόρτια. Ἴδε Ἔστιας 623 τῆς 4 Δεκεμβρίου 1888 ἐν τῇ διατριβῇ μου. Ἡ Μισοσπορτίτισσα.

ρεῖται παρ' ἡμῖν ἢ ἐξόχως οἰκογενειακὴ ἐορτὴ ὡς καὶ ἡ τῆς Λαμπρᾶς. — Ἡ κουλούρα πλάσσεται ἐν τῷ οἴκῳ συνήθως ἐκ τῆς αὐτῆς τῶν Χριστοφώμων ζύμης, εἰς σχῆμα δακτυλίου, ἐπιπάσσεται δὲ σησάμοις καὶ σταφίσι, σφηνεῦνται δὲ ἐν αὐτῇ ἀμύγδαλα καὶ κάρυα μετὰ ἢ καὶ ἄνευ τοῦ κελύφους, εἰς τὴν σταυροειδῆ δὲ συνένωσιν τῶν δύο ἄκρων σφραγίζεται μετὰ τὴν ἀγία σφράνησι, ἣν ἕκαστος συνήθως ἔχει οἴκοι· πρὸ πάντων δὲ πρέπει νὰ περιέχῃ τὸ νόμισμα, ἀργυροῦν συνήθως, σελλίνιον ἄλλοτε, νῦν δὲ δραχμὴν ἢ ἡμιδραχμὸν.

Ἡ σφράνησι ἢ ἀγία σφράνησι ἀναρτᾶται ἐν τοῖς οἴκοις ὑπὸ τὰ εἰκονίσματα συνήθως, δι' αὐτῆς δὲ σφραγίζονται αἱ προσφοραὶ, τὰ δυνάμια, τὰ Χριστόφωμα, αἱ λαμπροκουλούραι, τὰ δοξάρια, αἱ κουλούραι τῆς γωνίας, ἢ Ἀγιοβασίλισσα καὶ ἡ Φωτίτσα. Τὸ σχῆμα τῶν μεγάλων τούτων ἄρτων, οὓς παλαιότερον κατασκεύαζον εἰς ὅλους τοὺς οἴκους, ἔχει διαφόρως πρὸς ἀλλήλους, διότι τὰ μὲν δοξάρια ἢ αἱ λαμπροκουλούραι ἔχουσι σχῆμα τοξοειδῆ καὶ ἐν τῷ μέσῳ σταυρὸν, οὗ τὰ κέρατα ἐνοῦσι τὰ ἀντίθετα μέρη τοῦ τόξου ὡς ἐξῆς

τὰ δὲ χριστόφωμα ἢ χριστόφωματα εἶνε ἄρτοι ἐπιμήκεις, χονδροὶ μὲν εἰς τὸ μέσον βαθυρῆδόν δὲ λεπτυνόμενοι· καὶ εἰς ὄξυ (τσουρεῖ) καταλήγοντες ὡς ἐξῆς

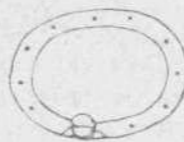
αἱ ἁγιοβασίλισσαι εἰσὶ δακτυλοειδεῖς μετὰ σταυροῦ ἐν τῷ μέσῳ

αἱ φωτίτσαι ἄρτος στρυγγύλος μέγας ἐπίσης μετὰ σταυροῦ ἐν τῷ μέσῳ

καὶ ἡ κουλούρα τῆς γωνίας ἀπλοῦς δακτύλιος, ἐσφραγισμένος ἐν τῇ συναρμογῇ τῶν ἄκρων.

Πρὸ πάντων κατὰ τὰ ἐν τοῖς οἴκοις ζυμώματα κατασκευάζουσι τὰ διὰ τὴν τράπεζαν χριστόφωμα, ἀγιοβασίλισσα, δοξάρια καὶ φωτίτσα, τὰ ὁποῖα κόπτονται τιθέμενα ἐπὶ δοχείου οἴνου ἐν τῇ τραπέζῃ ὑφ' ὄλων τῶν μελῶν τοῦ οἴκου, ἐνίοτε μάλιστα καὶ δι' ἱερατικῆς εὐλογίας (δύραμις), ἢ κουλούρα τῆς γωνίας, αἱ διὰ τὴν ἐκκλησίαν προσφοραὶ, τὰ μικρὰ χριστόφωμα καὶ δοξάρια τῶν εἰκονισμάτων, ἅτινα μένουσιν ἐκεῖ ἡρτημένα δι' ὄλου τοῦ ἔτους ῥιπτόμενα κατόπιν εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς δὲ τὰ χωρία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ τὰ χριστόφωμα τοῦ παπᾶ, τοῦ διδασκάλου καὶ τῆς μαίας. — Τὸ χριστόφωμον δὲ τῆς τραπέζης εἶνε ἀληθῶς γίγας, φέρον ἐν τῷ νῷ τὴν ἐορτὴν τῶν μεγαλαρτίων τῆς ἀρχαιότητος, καὶ ἐξ οὗ ἔτρωγον δι' ὄλων τῶν δωδεκαήμερων. — Δυστυχῶς ὅμως ὅλαι αὐταὶ αἱ συνήθειαι ὁσημέραι ἐκλείπουσι.

Τὸ ἑσπέρας τῆς παραμονῆς εἰς τὰς πόλεις μας κυρίως, συναθροίζονται οἱ στενότεροι συγγενεῖς καὶ φίλοι εἰς τὸν οἶκον ἐνθα θὰ κοπῇ ἡ κουλούρα. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου τοῦ μαγειρείου⁽¹⁾, ὅπερ εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πλακόστρωτον, τίθενται ἐπάλληλον τρεῖς δαυλοὶ ἀνημμένοι, περίξ δ' αὐτῶν τοποθετοῦνται οἱ κεκλημένοι καὶ οἱ τοῦ οἴκου καὶ αὐτῶν τῶν παιδῶν καὶ τῶν ὑπηρετῶν μὴ ἐξαιρουμένων, πρὸς οὓς ὁ οἰκογενειάρχης φέρει τὴν κουλούραν, ἔχουσαν ἡμικεχαραγμένα τὰ τεμάχια καὶ ἐν ἴσῳ πρὸς τοὺς ὅσοι θὰ πιάσουν ἀριθμῷ, ὑπολογιζομένων καὶ τῶν ἀπόντων τοῦ οἴκου, δι' οὓς πιάρει ἐν τῶν μελῶν τοῦ οἴκου διὰ τὸ καλὸν ὡς λέγουσι. Τότε ὁ οἰκογενειάρχης χύνει ποτήριον ἀκράτου οἴνου καὶ ἐλαίου ἐπὶ τῆς πυρᾶς, ψάλλον ἢ ἀπλῶς λέγων τὸ τροπᾶριον: «Ἡ Γεννηθῆς σου Χριστέ, ὁ Θεός» κτλ. τοῦ καπνοῦ δ' ὑψουμένου, ἀποχωρίζουσι τὰ τεμάχια οἱ ἐν τῇ τελετῇ καὶ ἕκαστος ἐν εὐθύμῳ περιεργεῖα τρέπεται εἰς τὴν ἔρευναν περὶ τοῦ νομίσματος, διότι εἰς ὅποιον πέση θεωρεῖται καλορρίζικος. Πολλοί, καὶ μάλιστα αἱ κόραι τηροῦσι τὸ νόμισμα ὡς καλὸν οἰωνὸν περὶ τῆς ταχείας αὐτῶν ἀποκαταστάσεως. Μετὰ ταῦτα πίνουσιν ὀλίγον οἶνον ἀφοῦ φάγωσι τεμάχιον κουλούρας, πολλάκις δ' ἔπεται ἀμέσως τὸ νηστήσιμον δείπνον μετὰ τὰ βεβρασμένα χόρτα, τὰς ἐλαίικας, τὰς τηγανίτας καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, μένουσι δὲ μέ-

(1) Ἐνίοτε τελεῖται ἡ ἐορτὴ τῆς κουλούρας, καὶ ἐν δωματίῳ, οἱ ἄνθρωποι ὅμως οὐδέποτε λείπουσι.

χει βαθείας νυκτός, ἕως οὗ οἱ κώδωνες τῆς ἐκκλησίας καλοῦσι διὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὄρθρου τῶν Χριστουγέννων, ὅπου ἄλλοτε μετέβαινον ὅλοι οἰκογενειακῶς διὰ ν' ἀκούσωσι τὸ «Χριστὸς γεννᾶται».

Τὸ ὄλον τῆς τελετῆς ἔχει δῆλην τὴν καταγωγὴν. Τὸ πῦρ, ἡ λοιπὴ καὶ μάλιστα ἡ δι' ἀκράτου οἴνου, καὶ τὰ πέμματα, εἰσὶ πανάρχαια στοιχεῖα λατρείας. Αἱ ἐν ταῖς θυσίαις ἐστιάζεις ἐξ αὐτῶν τῶν προσφερομένων, ὡς γίνεται καὶ ἐν τῇ τελετῇ τῆς κουλούρας, ἧτις τρώγεται ἀμέσως ἢ ἐν τῷ δείπνῳ, μαρτυροῦνται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων⁽¹⁾, οἰκογενειάρχης δὲ τελῶν τὰ ἱερά, ὡς ἐν τῇ κουλούρῃ ἦτο σύνθησις κατὰ τοὺς ἠρωϊκοὺς χρόνους. Ἄλλ' ἡ τελετὴ πρὸς ποῖαν πιθανώτερον σχετίζεται ἀρχαίαν θεότητα; Δὲν δισταζόμεν πολὺ, νὰ γνωματεύσωμεν ὅτι ὁ τόπος ἐνθα αὕτη τελεῖται δῆλα δὴ ἡ ἔστια, τὸ πῦρ, αὕτη ἡ ὀνομασία τῆς κουλούρας (γωνίας ἦτοι ἐστίας), ὁ οἰκογενειακὸς χαρακτήρ τῆς ἐορτῆς, καὶ τὸ ἄσβεστον καθ' ἃ ἐθίζεται πῦρ καθ' ὅλα τὰ δωδεκαήμερα, εἰσὶν ἀναμφισβήτητα τεκμήρια ὅτι τὸ ἔθιμον ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν λατρείαν τῆς ἐξόχως θεᾶς τοῦ οἴκου καὶ τοῦ πυρός Ἐστίας, ἧτις κυρίως μὲν ἐτίματο παρὰ Ῥωμαίους (Vesta — Vestales) ἀλλὰ καὶ παρ' Ἑλλησιν ἐπίσης, ἀλληγορομένη εἰς τὸ πῦρ, καὶ ὡς εὐρέτις τῆς τῶν οἴκων κατασκευῆς νομιζομένη καὶ πρὸς ταῦτο δωματίτις, ἐφέστιος, ἐνοίκος, σύνοικος καὶ πατρία καλουμένη οὐδὲν λοιπὸν τὸ πολὺ παράδοξον κν ἐν τῇ ἐξόχῳ ἐορτῇ τοῦ οἴκου — τὰ Χριστοῦγεννα — εὐρίσκωμεν ἔχνη τῆς λατρείας τῆς ἐξόχως θεᾶς τοῦ οἴκου.

ΗΓΙΑΣ Α. ΤΕΙΤΣΕΑΝΣ

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ

Πῶς νὰ τὸ πῶ; τὸ μάτια σου εἶνε διπλὸ παλάτι ποῦ κατοικεῖ ἡ βασίλισσα ἢ μαυροφόρα Ἐκάτη καὶ σφικτοδένει ἀλύπητα 'ς τοῦ θρόνου τῆς τὰ πλάγια ταῖς σκλάβαις τῆς ταῖς μάγισσαις ποῦ ξέρουσι χίλια μάγια.

Πῶς νὰ τὸ πῶ; τὰ μάτια σου ἐπρόβαλαν ἐμπρός μου, ὠκεανὸς ποῦ χάνεται 'ς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου, κ' ἡ ταξειδιάρια μου ψυχῇ, ἀνέλπιδο καρδίᾳ, ἐπνίγηκε 'ς τὰ βάθη των χωρὶς νὰ καταλάβῃ.

Πῶς νὰ τὸ πῶ; τὰ μάτια σου, γλυκὸ τῆς νύκτας ταῖρι, ὁ Σατανᾶς γιὰ δίκτυα τοῦ 'ς τὸν κόσμον τᾶξει φέρει καὶ μοιάζουν μετὰ τὴν κόλασι τῆ σκοτεινῆ καὶ μαύρη... Ὅμως αὐτὸς ποῦ τὰ φιλεῖ παράδεισο θε ναῦρη.

Ἐν Παρισίοις (1889).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ.

(1) Ἀθήνατος — Δείπνος: Α, 3 κλπ.

της ένα μοναχά 'μπορείτε να κάνετε'... να την 'παν-
τρευθήτε.

— Τι; κρᾶζει ἐκπληκτος ὁ νέος λόρδος.

'Αλλ' ὅσον καὶ ἂν ἐράνη εἰς αὐτὸν παράδοξος ἢ
πρότασις, ἠθέλησεν ἐκ περιρροίας νὰ ἰδῇ τὴν ἀδελ-
φὴν τοῦ χωρικοῦ. Μετέβη εἰς Λονδῖνον ἐπὶ τούτῳ, ἐ-
πεσκέφθη αὐτήν, τὴν εὔρε θελκτικωτάτην καὶ μετὰ
τινας μῆνος τὴν ἐνουμφεύθη ἐξ ἔρωτος. Ἡ ταπεινὴ ὑ-
πηρέτρια ἔγινε δούκισσα μίαν ἡμέραν — καὶ ἔζησαν
καλὰ καὶ ἡμεῖς καλλίτερα, δια νὰ τελειώσῃ ὅπως τὰ
παραμύθια ἢ ἱστορία αὐτὴ ἢ ὅποια πολὺ ὁμοιάζει μὲ
παραμύθι.

ΤΟ ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ Π'

'Ο κύριος Π' εἶχε λάβῃ δῶρον κατὰ τὴν ἑορτὴν
του βαρῦτιμον χρυσοῦν ὠρολόγιον παρὰ τοῦ πενθε-
ροῦ. Μίαν ἡμέραν ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ περιπάτου βλέ-
πει ὅτι τὸ ὠρολόγιον δὲν εἶνε εἰς τὸ θυλάκιόν του.
'Ἐπεσε καθ' ὁδὸν ἢ ἐκλάπη ὑπὸ λωποδύτου; 'Αγνοεῖ.
'Ἐν τούτοις σπεύδει εἰς γραφεῖον ἐφημερίδος καὶ δη-
μοσιεύει γνωστοποίησιν καθ' ἣν ὁ εὐρών τὸ ὠρολόγιον
παρακαλεῖται νὰ τὸ φέρῃ εἰς αὐτὸν καὶ θὰ λάβῃ 20
δραχμᾶς εἰς ἀμοιβήν. Παρέρχονται δύο τρεῖς ἡμέραι
οὔτε φωνὴ οὔτε ἀκρόασις. 'Ο κ. Π' ἐν ἀπελπισίᾳ διη-
γεῖται τὸ συμβάν εἰς κύκλον φίλων.

— Μπα, λέγει εἰς ἐξ αὐτῶν, μὴ συγχύζεσαι! ἐγὼ
θὰ σοῦ εὔρω τὸ ὠρολόγι.

Τὴν ἐπομένην ἐδημοσιεύετο εἰς τὰς ἐφημερίδας
ὅτι ὁ εὐρών ὠρολόγιον ἔχων τὰ γνωρίσματα τοῦ ἀ-
πολεσθέντος καὶ φέρων αὐτὸ πρὸς τὸν ἀπολέταντα
θὰ λάβῃ ἀμοιβὴν τριακοσίων δραχμῶν. Ἰπὸ τὴν γνω-
στοποίησιν ταύτην ὁ φίλος ἔθεσε τὸ ὄνομα καὶ τὴν
διεθυσίαν του. Εὐθὺς τὴν ἐπομένην ἐμφανίζεται τις
εἰς τὸ γραφεῖον του καὶ λέγει ὅτι αὐτὸς εὔρε τὸ ὠρο-
λόγιον ζητεῖ δὲ ὅπως τὸ ἀποδώσῃ τὴν ταχθεῖσαν
ἀμοιβήν. 'Ο φίλος τοῦ κ. Π' δὲν ἀποκρύπτει τὴν
χαρὰν του καὶ ὑπόσχεται τοῦτο ῥητῶς ἂν πεισθῇ ἐξ
ἰδίας ὄψεως ὅτι εἶνε τὸ ἰδικόν του ὠρολόγιον. 'Ο εὐ-
ρών μετὰ τινὰ δισταγμὸν ἐξάγει καὶ ἐπιδεικνύει τὸ
εὔρεθόν, τὸ ὅποσον ἐκεῖνος εὐθὺς ἀναγνωρίζει ὅτι εἶ-
νε τὸ τοῦ κ. Π'.

— Φίλε μου, λέγει, αὐτὸ ὁμοιάζει, ἀλλὰ δυσ-
τυχῶς δὲν εἶνε τὸ ἰδικόν μου! εἶνε τοῦ φίλου μου
Π'. ὅστις τὸ ἔχασε πρό τινων ἡμερῶν ἐπίσης καὶ
ἔταξε ἀμοιβήν εἴκοσι δραχμῶν εἰς τὸν εὐρόντα. Λάβε,
ἂν θέλῃς, τὰς εἴκοσι δραχμᾶς καὶ ἀφῆσέ το νὰ τοῦ
τὸ στείλω! ἂν δὲν θέλῃς, πηγαίνομεν εἰς τὴν ἀστυ-
νομίαν μαζί.

Καὶ ὁ εὐρέτης πελιθὸς, ἐνόησας τὸ τέχνασμα,
ἀλλὰ καὶ φοβούμενος τὰ ἐκ πάσης δυστροπίας ἐπακό-
λουθα, παραδίδει τὸ ὠρολόγιον καὶ φεύγει φέρων εἰς
παραμυθίαν τὰ τέσσαρα πεντάδραχμα.

Ἡ ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ Ἡ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

Γνωσταὶ εἶνε αἱ περὶ πλήρους κατισχύσεως καὶ
ἐφαρμογῆς τῶν εὐαγγελικῶν ἀρχῶν ἰδέαι τοῦ μεγάλου
ῥώσσοῦ συγγραφέως Τολστόη. Σχετικῶς πρὸς
ταύτας αἱ ῥωσικαὶ ἐφημερίδες ἀναγράφουσι τὸ ἐξῆς
ἀνέκδοτον συμβάν μόλις πρό τινος ἐν ὁδῷ τῆς Μόσχας.
'Ο Τολστόη περιδιαβάζων βλέπει ἀφνης ἀστυνομικὸν
κλητῆρα σφρόντα χωρικὸν εἰς τὸ κρατητήριον, διότι

αὐτος εἶχε παραβῆ ἀστυνομικὴν τινὰ διάταξιν. 'Ο χω-
ρικός ἀνθίστατο διαμαρτυρούμενος, ἀλλ' ὁ κλητῆρ ἦτο
αμείλικτος. Τότε ὁ ῥώσσος συγγραφεὺς πλησιάζει
δυσανασχετῶν καὶ ἐρωτᾷ αὐτόν:

— Ξεύρεις νὰ διαβάξῃς;

— Ξεῦρω.

— Διάβασές ποτε τὴν 'Αγίαν Γραφήν;

— Τὴν διάβασα.

— Μὴν λησμονῆς λοιπὸν ὅτι εἶνε ἐκεῖ γραμμένον:
«ἀγάπη τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.»

'Ο κλητῆρ προσβλέπει ἐκπληκτος τὸν Τολστόη καὶ
μετὰ μικρὰν σκέψιν:

— Καὶ σὺ ξεύρεις νὰ διαβάξῃς;

— Ναί!

— Διάβασές ποτε τὸν ἀστυνομικὸν ὄργανισμὸν;

— 'Οχι!

— Τότε πήγαινε νὰ τὸν διαβάξῃς πρῶτα.

ΑΝΑΓΚΗ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ

Δι' ἰδικιτέρας ἐπιστολῆς ὁ Ῥοσσίνης εἶχε συστήσῃ
θερμότερα εἰς τὸν Τάμπερλικ μίαν ὑψίφωνον ἣτις
ἐψαλλεν ἐν Πιτροπούλει. Πεισιθὺς ἐκεῖνος εἰς τὴν
σύστασιν τοῦ μεγάλου μουσικοῦ ἐξάγει τὴν ἀξίαν τῆς
καὶ κατορθώνει νὰ εὔρεθῃ λαμπρὰ θέσις δι' αὐτήν.
'Αλλ' εἰς τὰς δοκιμὰς εὔρεθῃ ὅτι ἡ φωνὴ τῆς σειρή-
νος ἦτο τόσοσ γλυκεῖα καὶ μελωδικὴ ὥστε ὅλοι οἱ
στόλοι τῆς ὑψηλίου ἠδύναντο νὰ πλεύσωσιν ἀκινδύνως
ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἄσματος τῆς.

"Ἄμχ συνήντησε κατόπιν τὸν Ῥοσσίνην ὁ Τάμπερ-
λικ ἔκαμε παράπονά:

— Μὰ τί φωνὴ ἦτον ἐκεῖνη! Κατὶ παραφωνίας,
κατὶ ξεφωνήματα...

— Νὰ σοῦ 'πῶ, φίλε μου, ἀπαντᾷ ἐν ἡμέρᾳ δια-
κόπτων αὐτὸν ὁ μέγας συνθέτης, ἂν ἐτραγουδοῦσα
καλὰ τί ἀνάγκη θὰ ἦτον νὰ σοῦ τὴν συστήσω ἰδιαι-
τέρως;

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

'Ἐν πρακτορείῳ συνοικισίων.

Προσέρχεται γυνὴ προβεβηκυίας ἡλικίας καὶ ἐξί-
χου δυσμορφίας. Μετὰ τὰς περὶ τῶν ἀξιώσεων αὐτῆς
καὶ περὶ τῆς περιουσίας δηλώσεις τῆς ἐρωτᾷ τὸν
ὑπάλληλον.

— Καὶ μ' αὐτὰ ἐλπίζετε λοιπὸν, κύριε, ὅτι θὰ εὔ-
ρεθῇ γρήγορα ὅ,τι ζητοῦμεν;

Καὶ ὁ ὑπάλληλος μετὰ ἀβρότητος ὑποκλινόμενος:

— Κυρία μου, δὲν ἀπελπίζομαι. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς
στιγμὴν δυνατὸν νὰ παρουσιασθῇ κανένας γαμβρός...
τυφλός.

Παιδικὴ ἀποκάλυψις.

— Γιαγιά, τί θὰ τὴν κάνῃς αὐτὴ τῇ μεγάλῃ φω-
τογραφίᾳ;

— Θὰ τὴν δώσω τῆς μαμᾶς σου.

— Δὲν μού τῆ δίνῃς καλλίτερα ἐμένα, ἢ μαμά
δὲν τῆ θέλει.

— Καὶ ποῦ τὸ 'ξέρεις εσύ;

— Νὰ προχθῆς ἀκουά ποῦ ἔλεγε τοῦ μπαμπᾶ πῶς
δὲν θέλει νὰ σὲ βλέπῃ μήτε ζωγραφιστῇ.